

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XXV, Број 659
Субота, 15. август 1964. г.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

КРОЗ ВЕКОВЕ

Фобија једног научника

Професор Филип Антон Едуард Ленард (1862 — 1947), експериментални физичар који се сврстава међу најкрупније личности свог времена, имао је болестан страх од самог имена — Исака Њутна. Наиме, Ленард није могао да поднесе да чује, изговори, напише или да види написано име Исака Њутна. Када је за време предавања, која је држао студентима, било потребно употребити Њутново име, Ленард би окренуо леђа слушаоцима и тиме дао на знање студентима да један од њих изађе, напише га на табли и одмах избрише. Од ове фобије, једне од најзагледанијих у историји медицине и науке уопште, патнио је човек који је био професор експерименталне физике у Хајделбергу и Килу, који је за своја дела добио Нобелову награду за 1905. годину и који је својим радовима из области изучавања електрона, катоденције и фосфоресценције и фосфороресценције учинио много за напредак науке. За Ленарда је једном неки његов савременик рекао да је „мрачни геније обавијен облаком болесног страха од безазлене и безопасне комбинације гласова, што чине изговорено или написано Њутново име“.

Мали краљ

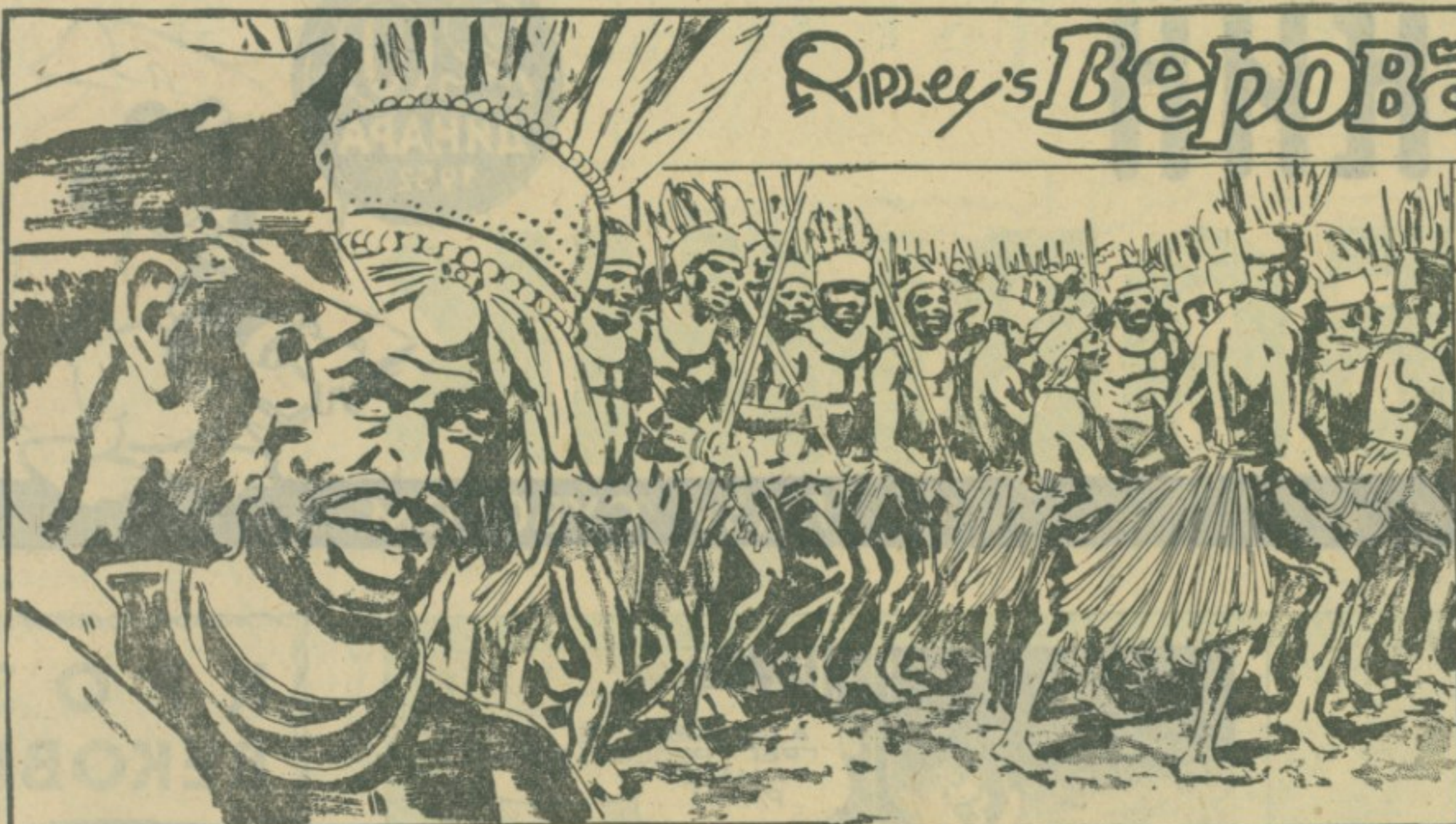
Франачки владар Пипин Мали (714 — 768) добио је овај надимак под којим је ушао у историју, због свог ниског раста. Пипин је израстао свега 135 сантиметара, али му то није сметало да одлич-

но влада мачем који је од њега самог био већи за читаво пола метра. Мали франачки краљ био је један од највештијих мачевалаца свог времена.

У ОВОМ БРОЈУ: Сlike из церске бишке. Моје јустолобине у земљи кишоба. Законешке поднебља Аншаркшиде. Радари су лажно командовали. Забележи све хроничару. Мале вешти.

Ripley's Вероватно или не!

САМИ ЛИБЕР

(1810-1905)
 ИЗ ХАРЛЕНА
 (САД) ОТКРИЛА
 ЈЕ, ПОШТО ЈЕ
 У 90 ГОДИНИ
 ИЗГУБИЛА НАО-
 ЧАРУ, ДА МО-
 ЖЕ И БЕЗ ЊИХ
 ДА УДЕВА КО-
 НАЦ У ИГЛУ
 ШТО ЈЕ И
 ЧИНИЛА ДО
 КРАЈА
 ЖИВОТА

© King Features Syndicate, Inc. 1964 World rights reserved

ЖИВИ ПАРНИ ВАЉЦИ

КАПЕТАН ОРМЕ ДЕНИ
 ОДГОВОРАН ЗА ЕВАКУАЦИЈУ БРИТАНСКИХ ГРА-
 ДАНА ИЗ МАУНТ ХАРЕНА НА НОВОМ ГВИНЕЗИ,
 КОЈИМА ЈЕ ПРЕТИЛА ЈАПАНСКА ОКУПАЦИЈА, ИМАО
 ЈЕ ПОТРЕБНЕ АВИОНЕ И ДОВОЉНО БЕНЗИНА, АЛИ
 ЈЕ ТАЈ БИЛО ТОЛИКО РАСКВАШЕНО ОД КИША ДА
 СУ ПИЛОТИ ОДБИЛИ ДА ПОЛЕТЕ!
 КАПЕТАН ДЕНИ ОСПОСОБИО ЈЕ ПЛО-
 ТЕ ЗА УЗЛЕТАЊЕ НА ТАД НАСИН ШТО ЈЕ ОРГА-
 НИЗОВАО ИГРЕ У КОЈИМА ЈЕ УЗЕЛО УЧЕШЋА
 2.000 ДОМОРОДАЦА КОЈИ СУ ЗА 24 ЧАСА
 НЕПРЕКИДНОГ ИГРАЊА УТА
 БАЛИ ЗЕМЉУ!
 (АПРИЛ, 1942)

УКЛЕТА

У
 ПЕРИ-ЛЕ-
 -ФОНТЕНУ
 (ФРАН-
 ЦУСКА)

ЧЕСМА

КОЈУ НИКО
 НЕ КОРИСТИ
 ЗБОГ ЛЕ-
 ГЕНДЕ ДА
 НЕ ОНАД
 КО СЕ НА-
 ПИРЕ ЊЕНЕ
 ВОДЕ
 ПОЛУДЕТИ.

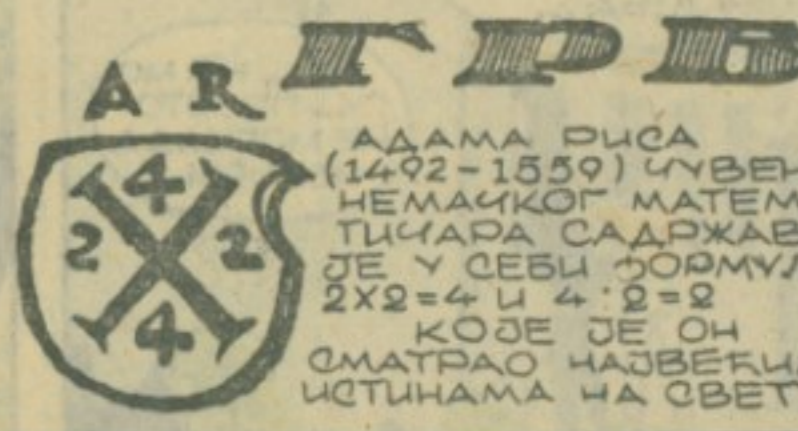
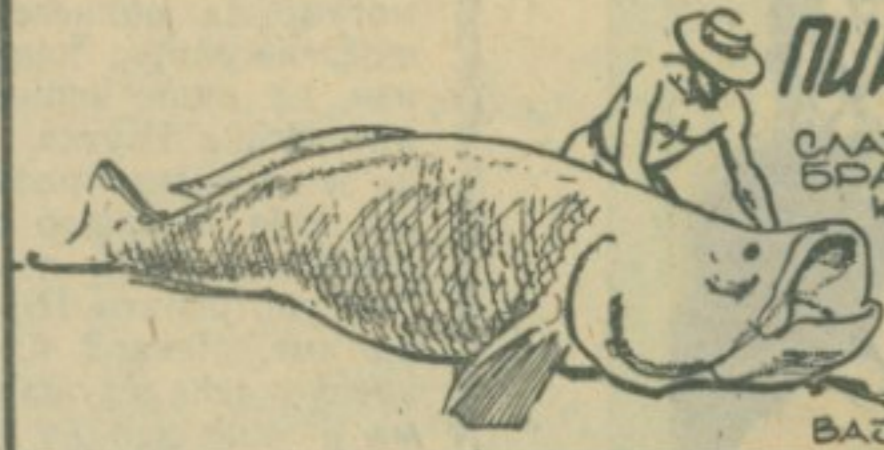
МЕКСИЧКИ КАКТУС ЈЕЖ

ПОДСЕКА НА
 ХАРМОНИКУ И
 КАД УПИЈА ВО-
 ДУ ОН СЕ РАЗ-
 ВЛАЦИ ДА БИ
 ЗА СУШИ ПЕ-
 РИОД ИМАО ШТО
 ВИШЕ РЕЗЕР-
 ВЕ

ПИРАРУКУ

САТКОВОДНА РИБА
 БРАЗИЛСКИХ РЕКА
 КОЈА МОЖЕ ДА ДО-
 СТИГНЕ 3 МЕТРА
 У ДУЖИНУ И ПО-
 ЛА ТОНЕ ТЕЖИНЕ,
 ИМА ТАКО ОДЛИК
 ЈЕЗИК ДА ГА ЧИНИ
 ЈАНЦИ УПОТРЕБА
 ВАЈУ КАО ТРЕНИЦУ

АДАМА РИСА
 (1492-1559) ЧУВЕНОГ
 НЕМАЧКОГ МАТЕМА-
 ТИЧАРА САДРЖАВАО
 ЈЕ У СЕБИ ФОРМУЛЕ
 $2 \times 2 = 4$ И $4 \cdot 2 = 8$
 КОЈЕ ЈЕ ОН
 ОМАТРАО НАЈБОЉИМ
 ИСТИНАМА НА СВЕТУ

ДЕВОЈЧИЦА — СВЕТСКИ РЕКОРДЕР

И ако још девојчица, 16-годишња Францускиња Кристин Карон је светски рекордер у летном пливању на 100 метара. Њен резултат износи: 1:36.

У њеној соби уместо плишаних меца и других украса на једној полици у два реда налазе се многе медаље и пехари као сведоци њених досадашњих победа у Француској и иностранству.

Кристин је постала шампион Француске већ у својој 14. години, тачније кад је имала само 13 година и 8 месеци, а са 16 она је већ рекордер света и рекордер Европе. Нада се да ће освојити у октобру у Токију и олимпијску медаљу.

Према мишљењу њених тренера Кристин је веома обдарена за ову врсту спорта, мада то не би било довољно да она свакодневно и не тренира.

На питање новинара шта је потребно да би човек постао рекордер у пливању, Кристин каже:

— Најпре, треба волети пливање. Ја га заиста волим, а знам да пливам од своје пете године. Моја старија сестра Ани била је шампион и рекордер Француске...

Поред тога треба стално тренирати, чак и кад то човеку постане досадно и заморно. Сада, ја тренирам два сата ујутру и сат и по пред вече. Ујутру пређем више пута раздаљину од 800 метара до 1 километра, а некад 500 или 400 метара. У ствари, то одлучује мој тренер. Вежбама покрете руку, затим ногу, а нарочито заокрете. После подне тренирам брзину.

За време тренинга су јој понекад везане ноге да би радила само покрете руку, или држи даску од плуте да би усавршила покрете ногу.

ПОГЛАВИЦА «БИК КОЈИ СЕДИ» БРАНИ СВОЈ КАРАКТЕР

Који су уговор склопљен са белим људима прекршили првености?

Ниједан.

Који су уговор склопљен са првеностима бели људи одржали?

Ниједан.

Кад сам био дечак, Сијуксима је припадао цео свет. Сунце је излазило и залазило на њиховој земљи. У битке су слали по 10.000 коњаника. Где су данас ти ратници? Ко их је побио? Где је наша земља? Ко је сада поседује?

Који белац може да каже да сам икад украо педаљ његове земље или бар један пени од његовог новца. Па ипак тврде да

сам лопов. Коју сам беду жену, заробљену и усамљену, икада напао или увредио? Ипак тврде да сам рђав Индијанац. Да ли ме је бели човек икада видео пијаног? Ко је икада дошао код мене гласан и отишао ненахрањен? Да ли ме је неко видео да тучем своју жену или злостављам децу? Који сам закон до сада прекршио? Па зар је онда недопустиво да волим своје? Зар сам грешан само зато што ми је кожа црвена; што сам Сијукс; што сам рођен где су ми очеви живели; што бих умро за свој народ и родну грудуду?

НЕМА МЕСТА

Међу многим легендама о америчким Индијанцима често се прича и она како је један поглавица, водећи остатак свог племена, прешао једну велику реку и забадајући колац свог шатора у земљу узвикнуо, „А-ла-ба-ма!“ На индијанском језику то значи: „Овде се можемо одморити.“

Али поглавица није пред видео оно што ће се десити у будућности. Бели људи су дошли. Он и његов народ нису се могли одржати на тој територији. Били су отерани а многи од њих побијени.

Реч коју је некада поглавица тако оптимистички изговорио дала је име једној од држава белих људи. Сада нема места под оним „звездама које нам се осмежују“ где Индијанац може стати ногом и са поуздањем узвикнути: „А-ла-ба-ма!“

ОДИСЕЈА ЈЕДНОГ ПИСМА

После необичне одисеје вратило се једно писмо као „неуручено“ своје поштомнице. Курир једне фабрике челика у Порт Тауботу (Велс) бацно га је у поштанско сандуче. Писмо је било адресирано на једног сарадника који ста-

нује само неколико корака од фабрике. Писмо је путовало прво у Лондон, одакле у Француску а затим преко Немачке за Бри танску Гвијану. После 380 дана вратило се „неуручено“ писмо натраг.

КАКО ЈЕ ИНДИЈСКИ ОКЕАН ДОБИО ИМЕ

Португалска ескадра под командом адмирала Алфонса д'Албукерка пловила је уједињеном брзином према Ормуском мореузу, који спаја Персијски залив са Индијским океаном. Арапски пилот, који се налазио на адмираловом броду, показивао је најкраћи и најсигурнији пут. Адмирал и официри стајали су на палуби и са нестрпљењем очекивали обалу Арабије. Благ и свеж ветар гонио је једрењаке према означеном циљу. Сунце је блештало са ведроплавог неба. Површина мора се преливала под сунчаним зрацима.

— Питајте пилота — обратио се адмирал преводиоцу — зашто море овде има црвенкасту боју воде. Сада то први пут видим.

Док је преводилац објашњавао арапском пилоту питање адмирала, свештеник који је стајао међу официрима, пришао је Ал-

букерку и, поклонивши се, рекао:

— Чуо сам ваше питање, господине адмирале, и морам да кажем, да су још староседеоци назвали ово море црвеним, запањени његовом необичном бојом. Истина, они су га називали и Еритрејским морем. Последњи назив покушали су да објасне Непарх и Онезикрит, командант флоте Александра Великог. Они су се позивали на легенду о цару Еритрасу, који је наводно сахрањен на једном од острва у овом мору.

— Ваше знање је достојно поштовања, узвишени оче, — прекинуо га је Албукерк — али да чујемо шта ће о томе да нам каже син алаха.

— Арапин вели, ваша милости — ступио је у разговор преводилац, приметивши нестрпљив поглед адмиралов — да он већ много година плови по о-

вим водама и да је много пута слушао од своје сабраће по занимању, да црвенкаста боја воде потиче од црвеног муља који се издигне са дна мора за време плиме.

Албукерк је замишљено погледао оркове и са сум-

њом погледао на таласе који су ударали у бокове бродова.

— Чуо сам од сапутника Васка де Гаме, господине адмирале — поново се обратио свештеник — још једно објашњење. Они су претпостављали да цр-

венкаста боја воде мора потиче од црвене прашине, коју овамо доноси ветар из пустиње Арабије, као и од црвених стена његових обала.

Адмирал је са одобравањем климнуо главом и на редно преводиоцу да упита пилота, шта он мисли о томе.

Арапин је слушао преводиоца не трепћући и, слегнувши раменима, додирнуо руком чело и груди, подигао очи према небу и одговорио:

— Само је алаху то познато. Он ствара, он и уништава!

Чувши тај бесмислени одговор, Албукерк се осмехнуо и обраћајући се присутним официрима приметно:

— Нећу да одлучујем, које је објашњење тачније, пилотово или нашег узвишеног оца. Мени се чини да за нас то и није важно. Сматрам, ви ћете

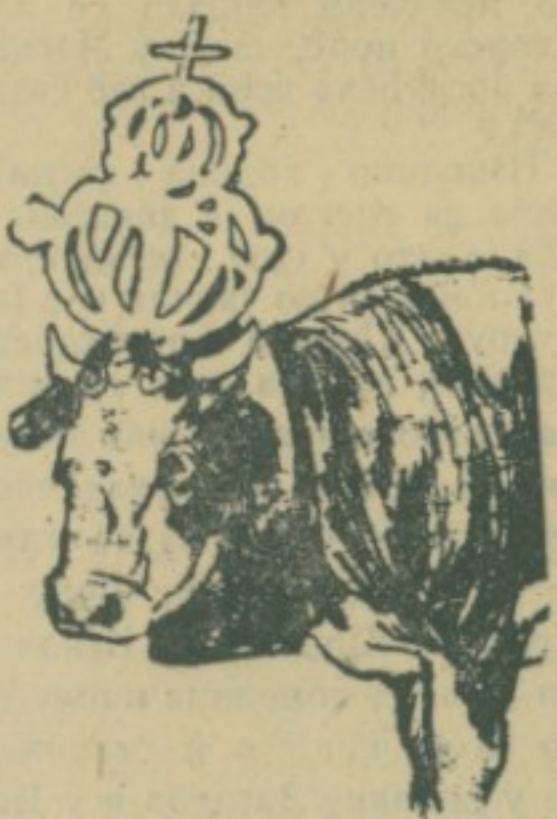
се сагласити, без сузња, да овај простран океан, преко којег води пут за Индију заслужује друго име. Због чега га не би смо назвали Индијским?

— *Mare rubrum* (Црвено море) — тако се у древним временима називао Индијски океан. Када су се Португалци појавили у његовим водама, а то је било у првим годинама XVI века, они су такође обратили пажњу на црвенкасте преливе боје воде и заинтересовали се за ту појаву. Међутим, како су сва њихова стремљења била усмерена према обалама баснословно богате Индије, они су изменили његово име и почели га звати Индијским океаном. Стари назив Црвено море сачуван је само за његов огромни залив, стиснут између афричког копна и Арабијског полуострва.

ЗА 9 ГОДИНА

Познати енглески песник Александер Поп (1688 — 1744) преводио је два чувена античка епа Илијад и Одисеју девет година. То је уједно био и његов најкориснији подухват, који му је донео највише користи. Иначе Поп је један од карактерних енглеских песника почетком 18. века. Превод Илијаде дефинитивно је учврстио песникову славу.

КРАВЕ КИЦОШИ

У Баварским алпима краве које предводе отадо добијају лепе букете цвећа који им се стављају на главу као украс.

НИ ДО ДАНАС

До данас није познат начин да се помоћу теста крви утврди којој раси припада човек чија се крв испитује.

Каубоји са Дивљег запада, или простије рече — чувари крава данас већ ушли у легенду, још су познати, иако као такви више не постоје. Осим каубоја постојала је још једна врста чувара крава — мексички вакероси. И једни и други су се бавили истим послом, а и земља на којој су живели — Тексас — била је иста.

Њихов прави портрет

Спољашњи изглед им је био скоро исти. Можда су само вакероси имали више фантазије, са својим шеширима са огромним округлим и крутим ободима, са кратким блузама, наслеђеним од шпанског болера, широким појасом, широким панталонама, отвореним од колена на доле, где је једна подвезица савијала навајо (нож). Све је то било украшено сјајним металом, огромним дугметима, огромним мамузама, огромним узенгијама.

Оваква опрема је била сувише кабаста за високу траву у пампама кроз коју су они пролазили и практични јенки-каубоји су је ускоро изменили. Две коже обавијене око сваке ноге омогућавале су им да јашу кроз трње а да при том не озледе ноге. Главу су покривали савитљивим стетсонима начињеним од штофа. Фланелска кошуља, најчешће црвене боје, налазила се на телу испод видљике топле и меке, погодне нарочито за хладне дане. Метални украси су ишчезли, а узенгије постале две атке од коже. Марама од свиле, каеије везивана као знак кокетерије, служила им је најпре да би заштитила уста и нос од огромних облака прашице коју су за собом подизали стада.

Појам — каубој био је „састављен“ од три елемента... полудивљег коња мало еглантног, са великом главом, али издржљивог и практично неуморног, човека који је проводио у седлу, ако је било потребно 12 или 15 часова дневно и ласа који је био продужетак човекове руке и дуг више метара, увек спреман да послужи човеку, а ретко кад да промаши свој циљ.

Главни посао каубоја је био као што им и само име ка-

КАУБОЈИ И ВАКЕРОСИ

же, чувара или тачније водича стада.

Осим тога, они су били способни за све. То су обично били некултурни људи, жељни авантура, без скрупула,

који су хтели да живе, уздржљиви кад су их околности на то приморавале, који су шили више него што су били жедни, играли без рачуна и вара-

ли на коцки у крчмама чији закупци нису били бољи, увек спремни да измењају ударце, било песницом или револвером; али, које никакав

напор или опасност нису могли да обесхрабре. А када су били ангажовани на неком послу, они би се уговора стриктно придржавали.

Њихова „влада“ трајала је тридесет година да би се на крају угасила, као што се рађа и гаси пожар.

Прерија је сачувала ова чувена имена

Прерија и данас живи у сећању многих и то захваљујући највише својим каубојима. Ови људи, непознатог порекла, оставили су ту и тамо имена која су постала славна као што су: Олд Бриггер, Вилд Бил, Буфало Вајт, Тексас Цек, Бјук Тејлор, Меверик, Том Хорн и многи други, а да не говоримо о женама-каубојима које је нису биле мање храбре од мушкараца, а такође су добро познавале свој занат. А таква је била и славна Ани Оклеј која је једним метком из карабина избјегла цигару из зуба човеку који јој се не би свидео, мада се он налазио на педесет корака од ње. Роз Хендерсон је била прва жена која је укротила једног дивљег коња на једном родеу у Кајени у држави Вајоминг.

Поред своје званичне професије, ови људи су знали мање-више све послове. Били су пријатељи Индијанаца, мада чешће непријатељи.

Помагали су редовној војсци кад је то било потребно, снабдевали са дивљачи раднике на железничким пругама, пратили дилжансе, били ветеринари рањеној стоци, водили стада ноћу, јер су умели да се оријентишу по звездама, проналазили украдене коње, делили правду према својим властитим законима, правду можда мало сувише једноставну и брзу, без суда и адвоката, чије су се пресуде примењивале без одлагања уз помоћ ласа и гране дрвета о коју би обесили кривца.

Ове авантуриста и скитнице велике прерије остале су ипак занимљиве фигуре сада када још живе само у сећању. Ако ни због чега другог, оно због снажног инстинкта који им је помагао да се у безброј случајева извуку одакле нико други не би могао.

ЗАБЕЛЕЖИ СВЕ... ХРОНИЧАРУ

Летописи и хронике увек су корисни историјски извори. Иако кратки, врло често само извесне напомене поред датума — историчару они ипак пружају драгоцене податке, нарочито ако осим њих не постоје други извори.

Међутим, постоје и летописи и хронике, који иако делимично оскудни, уз поједине датуме бележе догађаје занимљиво, и тиме пружају не само историчару већ и научницима из других области веома корисну грађу.

Један хрватски хроничар, на пример, описује пад метеора у загорском селу Храшћини, иначе познат и забележен у науци. Хроника је писана на латинском језику, а ми опис ове небеске појаве, у нешто скраћеном облику, доносимо преведен:

„Године 1751. дана 25. маја, налазио сам се у селу Бишкупцу код Вараждина. Услед силне жеге, која је владала тада и следећих дана, виђена је на небу необична појава попут неког облачића. А ипак то није био облак, и постајао је све белији па потом произвео неки прасак и затим се расплинуо. Народ, у својој неукости, мислио је да се отворило небо... Међутим, тада су код села Храшћине пале две кугле и забиле се у земљу...”

У читавом загорском крају, па и далеко ван Хрватске причало се да је пало гвожђе с неба, јер су ковачи ископали једну куглу и од ње правили најфиније ексере. А

друга кугла од 70 фунти уз потврду очевидца да је одишта пала са неба — послана је на дар цару у Беч...

У хроничару се није догађај за догађајем, јер њен састављач сматра да је све важно што се збива око њега и у његовој земљи. А исто тако у своју хроничку преноси и збивања из удаљених земаља и бележи како су се она одразила у његовој средини.

„Ове године — забележено је 1755 године — насталоше страшни и ужасни земљотреси, тако да је 1. новембра порушен готово читав португалски град Улиссона, обично зван Лисабон, уз силну штету не само становника и те краљевине него и других држава, у првом реду Енглеске, која је ради трговине уложила врло велике своте новца...”

Те, и идуће 1756, „страшне земљотресне године“ осетили су се потреси и у Италији, Немачкој, Француској и Аустрији, а доста често и у нашој Хрватској”. Због тога су по наређењу аустријског двора, у целој царевини одржаване јавне молитве да би „господ своју земаљску творевину сачувао од своје велике немилости”. Међутим, све је то било узалуд, јер земљотреси учесташе, у Белгији нарочито, па у немачкој земљи, у Италији, а потресаше и Загреб у Хрватској. Од 20. јуна до 20. августа 1757. године поједини делови Хрватске, нарочито Подравине, стално су подрхтавали, а 7. јула су услед јачег земљотреса у За-

гребу напукли зидови на неким зградама и срушили се димњаци. У Загребу и суседним местима био је јачи земљотрес и 1759. а и после тога стално се осећало „јаче титрање земље и потрес”.

Првог априла 1764. била је „такозвана помрчина сунца“ до осам палача и то у средни колути. „С весељем сам се чудило, пише хроничар, како се пук у Хрватској ослободио страха од помрчнице и разних других празновјерица из прошлих година”.

Па ипак гласине о чудовишним загробним чудима још су развијале машту неугог народа. Кроз хрватска села проносили су се 1766. застрашујући гласови о вампирима и њих су гонили читаво села. „Дотични“ вампир је зоћу походио своју жену, а кад завеваше први петли, он у журби изгуби једну своју папучу. И сутрадан је село пошло да га тражи: „старешина раскопа раку и опази да покојник нема баш оне папуче коју је у журби изгубио”.

То су „потврдили“ и присутни сељани, позвани као сведоци. Кад су „вампиру“ разрезали јилу, из ње је потекла крв. На крају га убише с неколико хитаца из пушке. Хроничар се чуди таквој празновјерици, али помиње да су се и у краљевини Србији пре више од четрдесет година појавили вампири у чудовишном мноштву што потврдише царски официри. Но у све то нека верује ко нема друге бригае — „а на нама је да просветимо наш народ”.

Сабор краљевине Хрватске је 1752. донео врло необичан закључак: да се потамане сви вртаци и на сваки сељачки дом одређено је по триста вртаца. Хроничар каже да је та мера „по себи паметна јер је уједињено средство за заштиту жита, најпре изазвала силан смех и пашквиле”. У име вртаца упућена је молба царици Марији Терезији, али се испоставило да је истребље-

ње вртаца само начин да се засити лакомот краљевског благајника: „њему су јадни сељаци за сваког неубијеног вртаца морали платити по један новчић, а он је више волео то него вртаце. Кад су му доносили убијене вртаце, грдио их је што му показују тај смрад јер он није парох за сачрањивање вртаца”.

Загреб је често страдао од поплава које је својом бујицом изазивао илаче сасвим обичан поток Медвешчица, у народу назван „Крвави поток”. После једне провале облака маја 1751. бујица је разорила многе млинове и поплавила све куће уз поток. Страшно је било гледати како вода носи куће, стоку, људе и нејаку децу у колевци која су врштала. Погинуло је 114 људи а безброј их је било рањено предметима које је бујица ваљала.

Баши загребачких школа, за које се говорило да су „смерни и господи покорни”,

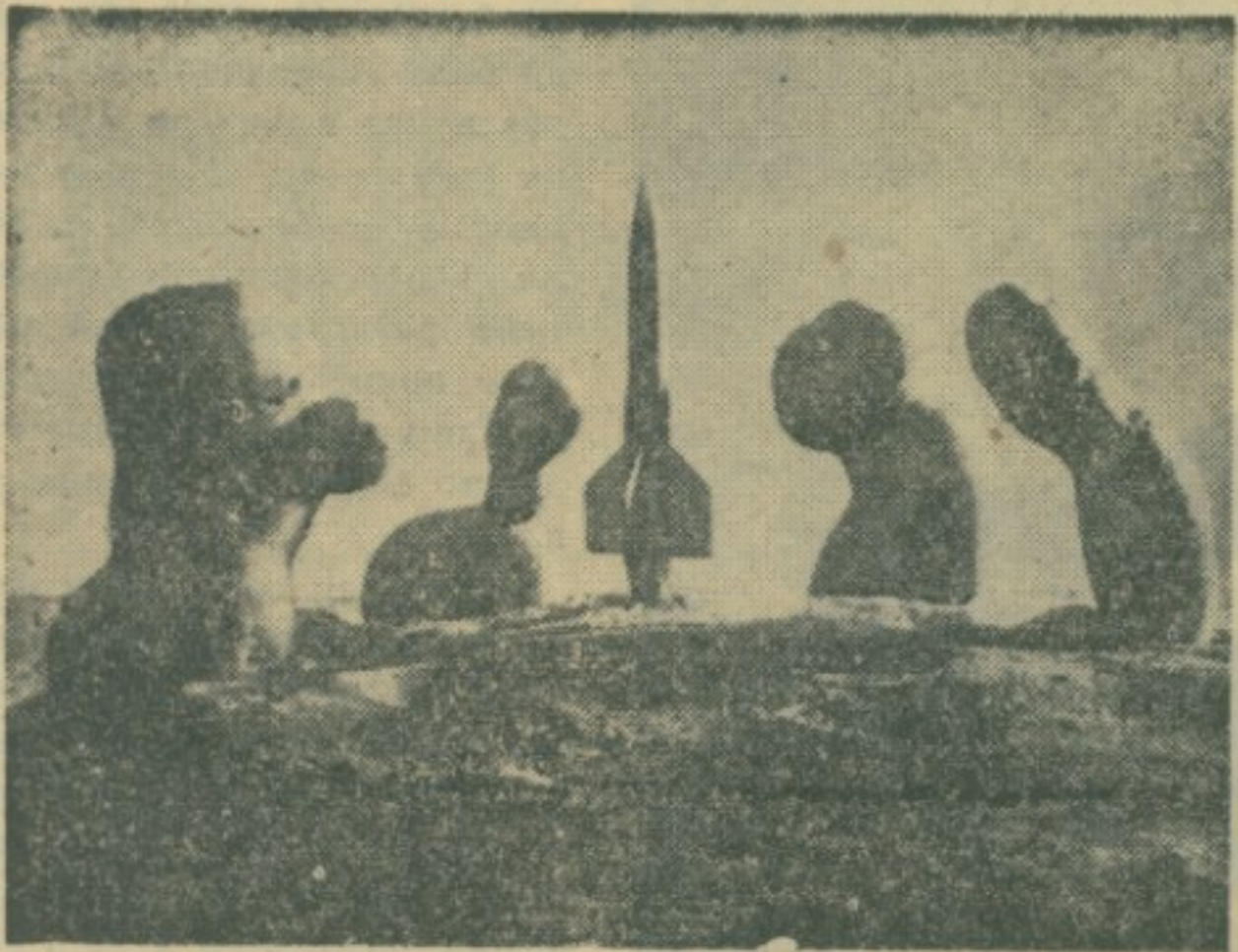
умели су да бране своје ђачко достојанство кад би били нападнути. Једна од највећих кавги између ђака и бискупових слугу и дворјаника збила се марта 1765. године. На повратку са вечерње шетње кроз шумарке у градском предграђу ђаци су напали бискупови дворјани из заселе, али су им ђаци без велике муке отели мачеве, савладали их, истукли и тако их казнило због њихове дрскости па се уз песму вратили у град. О томе се дуго причало и то је подигло углед загребачких ђака, јер су између грчке вароши и бискупског каптала вековима били затегнути односи.

Хроничар бележи и какве су када биле зиме: благе или жестоке. „Седам дана у фебруару 1751. падао је густ снег тако да је пошта сасвим изостала и нико из Загреба није могао путовати”. У јануару 1757. била је немала зима и студен и, што је досад би-

ло нечувено, смрзало се Јадранско море, па су у Млечима поскупела дрва и све ствари”.

Неколико година касније зима са снегом је закаснила, али је зато у јуну стегао мраз необичајен по јачини и у јануару. „Поједи одсутности вредних тежача који су били на далеким аустријским бојиштима земља је остала необрађена и невероватна глад је притисла Банију, Лику и Хрватско Приморје”. Неколико хиљада породица напустило је те крајеве и склонило се у околину Загреба и у Посавину. Мера пшенице је провањана и по 15 форинти, а за тај новац се раније могло купити два пара волова. Од глади је страдало много народа, нарочито нејаке деце и изнемогли старци. Хлеб се месио од коре дрвета и плевне...

ШАЛА ФОТОГРАФА

Прва фотографија спуштена на месец? Не, него само шала једног фотографа. Од четири кромпира и једне ракете-играчке „компоновао“ је он своју „слику будућности“.

»ДЕТЕ« ОД 101 ГОДИНЕ.

Писмени позив родитељима да доведу дете да прогута вакцину добила је једна становница белгијског града Радеформвалда. „Дете“ — она сама — прославиће ускоро 101 рођендан. За погрешан позив крива је техника: пошто на жигосаним таблама поред адресе становника

стоје само две последње цифре њихове године рођења машина за адресирање је жену рођену 1863 придодала рођенима 1963. Стогодишњакиња је обешечаки се смећећи саслушала предисторију свога подмлађивања, али се одрекла превентивног лека.

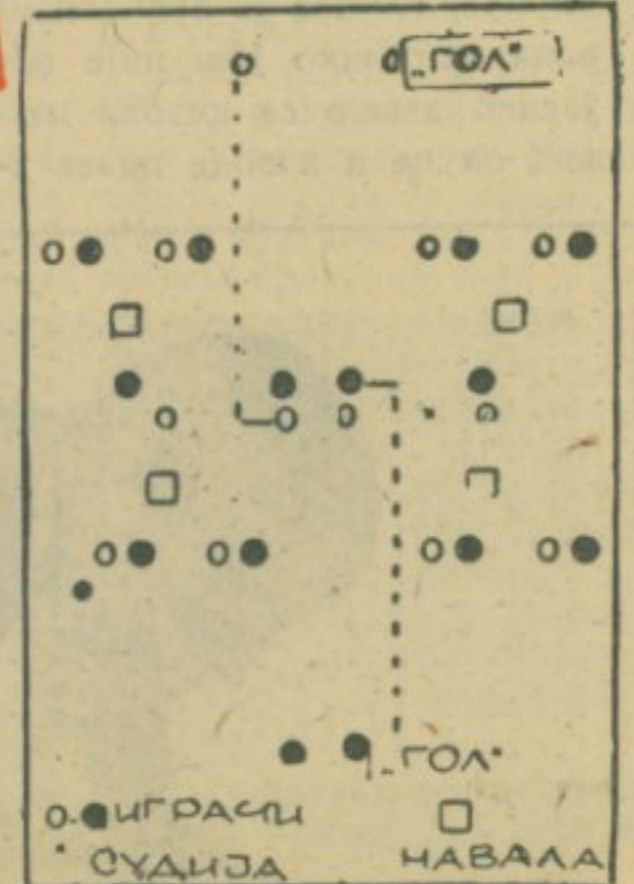
ЈЕДНА СТАРА ИГРА

Тениски рекет као да није ништа друго него трансформирана хрива машка веома старе игре „крос“ коју су играли Индијанци у Америци. Овај спорт, раније веома омиљан, и сада има присталица међу Ирокезима и другим индијанским племенима.

Тај примитивни рекет је као што се види на слици дужа дршка која се завршава овалним оквиром у коме су изукрштене жице. Сваки играч има их по два и између њих треба да ухвати „у маказе“ малу лопту од коже напуњену коњском длаком и да је однесе што брже до „гола“.

Два тима се боре као у рагбију — да преузму лопту од онога ко је носи, док други покушавају да овога заштите свим могућим начинима. Једино није дозвољено лопту дотаћи руком.

Игра се на терену од око 140 метара дужине. Свака екипа има 10 до 12 играча заједно са „голманом“. Играчи нису постављени у два реда један према другом него, сем по двојица у центру, имају одређене парове црних и белних. Пред знак за почетак, „судија“ ставља лопту која

треба да буде однета до гола бацањем помоћу рекета али никад руком.

Да би се лопта ухватила из међу два рекета потребна је дуга вежба. Јер, чим је неки играч и узме он је одмах нападнут од својих противника, гуран на све могуће начине, обаран, угрзан, све док не испусти свој плен и остане задихан и остављен. Тешко је постићи прецизан ударац јер је игра веома груба. Ако неки играч лопту ухвати устима, други му је не сме узети руком али ће му стезати вилице све док је овај не испљуне.

ГЛЕДАНО ИЗ МИКРОСКОПА ИЛИ АВИОНА

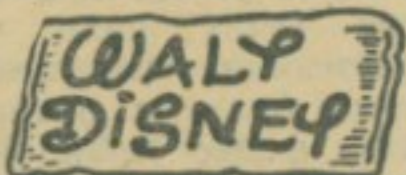
Ако хоћете да се забављате са пријатељима, онда им свакако покажите ову фотографију и запитате их шта мисле да она представља: лишће барске перунике или неке друге водене биљке, тањире шпагета, модеран накит, екстравагантне минђуше, неку апстрактну слику, мрље од уља на води и слично.

Верујте да ће дуго погађати, али се сигурно неће сетити да слика представља један норвешки реморкер (види се црна тачка у горњем делу слике) који иза себе вуче стотине сакупљених и повезаних стабала која гледана из авиона имају облик циновских цветова.

Пошто је прешао реке и језера овај реморкер је доспео до Северног мора да би приспео на норвешку обалу где се налази једна стругара.

МАЧ У КАМЕНИ

АЛИ... АЛИ... ОНА ТЕ ВОЛИ, ДЕЧАЧЕ! МОЛИМ ТЕ... ЗАПАМТИ, МОЈЕ... КАД ВЕБЕРИЦА ИЗАБЕРЕ СЕБИ ДРУГА, ОНДА ЈЕ ТО ЗА ЦЕО ЖИВОТ!

ВОРТОВУ ЛЕКЦИЈУ О ГРАВИТАЦИЈИ ПРЕКИНУЛА ЈЕ ЈЕДНА ВЕБЕРИЦА... СЛУЈ, ПА ЈА НИСАМ ВЕБЕРИЦА!

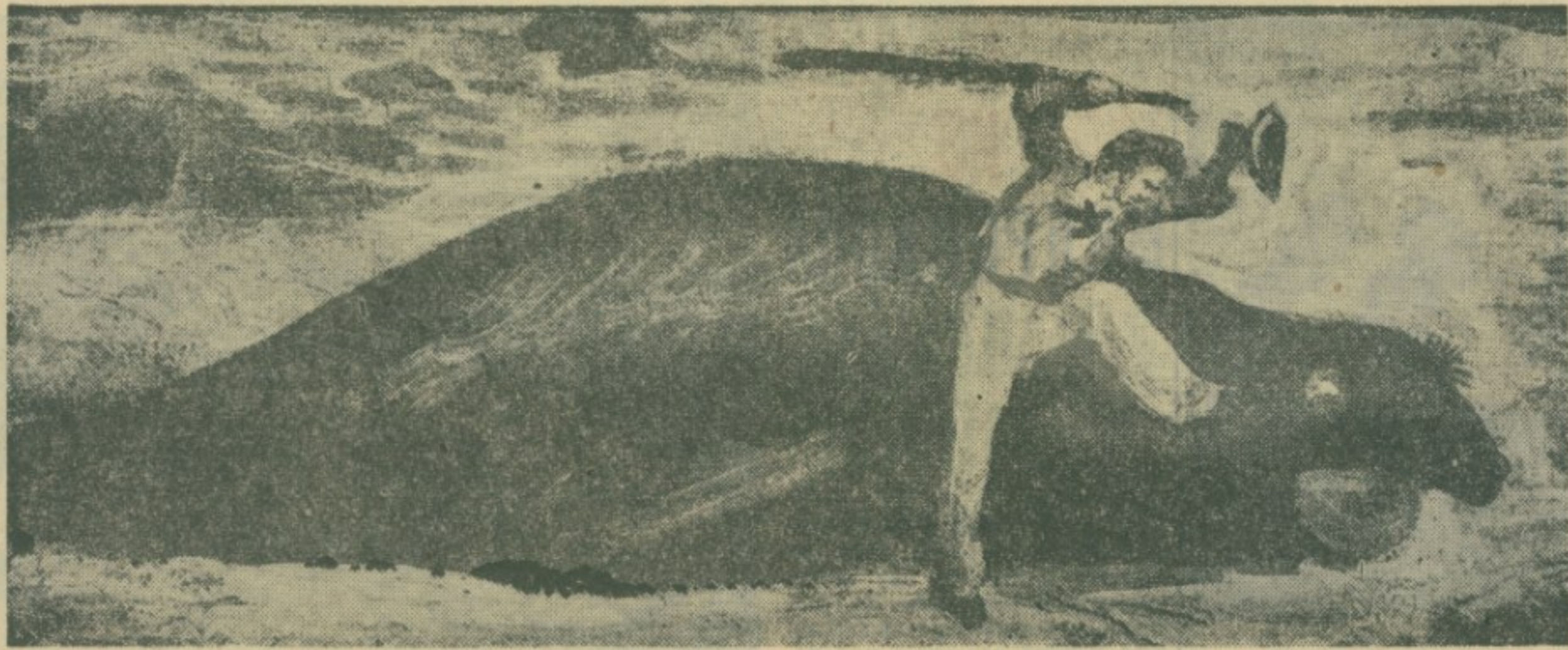
АЛИ, КАЖЕМ ТИ... ЧИНИ МИ СЕ ДА ОВОМЕ ТРЕБА УКИНИТИ КРАЈ... У ПОМОЋ!

МЕРЛИН! УПОТРЕБИ СВОЈУ МОЋ! МЕРЛИН СЕ УМЕШАО У ПОСЛЕДЊЕМ ТРЕНУТКУ... АЛА... КА... ЗАМ!

ПА ЈА САМ ПОКУШАВАО ДА ТИ КАЖЕМ ДА САМ ЈА САМО ДЕЧАК... ОХ, КАКО ЈЕ УБЕЂЕНА... НАДАМ СЕ ДА СИ НАУЧИО ДА ЈЕ ЛУБАВ СНАЖНА... СНАЖНИЈА ОД ГРАВИТАЦИЈЕ? ДА, ДЕЧАЧЕ. ЈА БИХ РЕКАО ЧАК НАЈСНАЖНИЈА СИЛА НА СВЕТУ!

Тло Доње Калифорније, полуострва широког 60 до 80 и дугачког 2.000 километара, оскудно је дивље, готово неприступачно. Две крајње тачке овог полуострва: Тијуана и Сан Лукас спојене су лошим друмом са вртоглавим серпентинама. Дуж пустињских обала на западу полуострва и у лагунама које заплускује Тихи океан крстаре читава рибаљата. Од свих тих увала богатством риба се највише истиче лагуна Скамон.

Жестоке буре премештају у овој лагуни читаву пешчану брда с једног на друго место а пацифичка струја наноси свакодневно у увалу олујне бродова из свих крајева света. Али главну занимљивост Скамона чине китови.

МОЈЕ ПУСТОЛОВИНЕ У ЗЕМЉИ КИТОВА

Сваке године пред зиму сиви китови напуштају ледене воде Беринговог мора и спуштају се на југ. Почетком јануара окупљају се у лагуни (коју је 1865. године открио амерички морепловац Чарлс Скамон) ту женке доносе младунце на свет.

Природа је тај рај за китове мајсторски камуфирала од радозналих погледа. У једно ведро прасковорје срећа је послужила осматрача на Скамоновом броду: он је кроз доглед приметно стубове воде који су се високо дизали. Скамон је наредио да одмах два чамца крену у сусрет млазевима. Искључив морнарима било је потребно два дана и две ноћи крстарења чамцем док нису на обали открили узани пролаз за лагуну. Упркос снажним морским струјама Скамон је са својим бродом успео да се провуче унутра. Очекивао их је необичан приказ: безброј

китова који су се насукали на жамо да би се надисали вавдуха играли су се бацајући високо млазеве воде. То су били они тајанствени водоскоци.

Мада су Скамонови морнари били стари морски вукови и опробани китоловци, плашили су се да им приђу јер су на суву изгледали још неколико пута већи. Најзад је Скамон скупио групу добровољаца. Међутим, када је реп једног разбеснелог кита почео да фијуче поред њихових глава разбежали су се на све стране и кит је њихов чамца раскомадао. Исто се догодило и са другим чамцем. Тако је Скамонова флота десеткована и многи морнари повређени а ниједан кит није дотакнут.

Скамон је онда наредио да се брод усидри у дубокој води недалеко од уласка у ка-

НА НЕКОЛИКО СТОТИНА КИЛОМЕТАРА ОД ПРЕНАСЕЉЕНИХ ГРАДОВА САД, ПРОСТИРЕ СЕ МЕКСИКАНСКО ПОЛУОСТРВО ДОЊА КАЛИФОРНИЈА. ИСТРАЖИВАЧ ПИСАЦ КРИМИНАЛНИХ РОМАНА И ФОТОГРАФ ЕРЛ СТЕВЕН ГАРДНЕР ИЗВРШИО ЈЕ НА ЊЕГОВИМ ПУСТИЊСКИМ ОБАЛАМА НЕОБИЧНА ОТКРИЋА И ОБЈАВИО ИХ У СВОЈОЈ КНИЗИ ДОВ НА ИЗГУВЉЕНЕ КИТОВЕ. ПРЕНЕСИМО НЕКОЛИКО НАЈЗАНИМЉИВИЈИХ ОДЛОМАКА.

нал. Да би китови изашли из лагуне или ушли у њу морали су да прођу поред његовог брода. А ту су припремили „харпуне са бомбама“ које су имале да експлодирају тек у унутрашњости тежа цинковских сисара. На тај начин су већ првог дана убијена три кита.

Ускоро је Скамон са бродом крцатим телесинама китова кренуо на север. Морнари су се зарекли да чувају тајну и поделили велику добит од богатог улова. Други морепловци су били запрепаштени огромним успехом. Видело се да Скамонови људи крију неко богато ловиште.

Следеће године 40 китоловаца кренуло је за Скамоном који, иако је бежао и покушавао да умакне, није успео. Сами китови су га одали. Арабеске њихових водоскока неодољиво су привукле његове топице каз и њега годину дана раније. Око 40 китоловаца нашло се пред улазом у тајанствену лагуну али је само осам успело да упулови у њу. Тако је свет сазнао за тајну лагуну Скамон. А за свега неколико година почињен је међу китовима прави покољ.

Једне од следећих година људи са бродова-китоловаца изненадили су се када су угледали потпуно празну лагуну. Велики сисари су осетили да им прети истребљење и кренули су према Кореји и њеним лагунама, на другом крају Тихог океана. Сиви китови почели су да нападају чамце китоловаца. Многи су на тај начин страдали а данас само брзи дизел-моторни спасавају мање бродове и чамце од њихових разарачких чељусти. Тек недавно су се китови вратили у Скамонову лагуну.

О свом киту се још мало зна. Ловци корњача са обала Скамонове лагуне причају да је сиви кит мирна животиња. Међутим, ако осети да га китоловци прогоне он се разбесни и постаје опасан. Многост је паметнији него што су га људи доскора сматрали: разликује обичан брод од китоловаца и напада само овај. Кит који га први примети преноси огромном брзином новост осталима.

Сиви китови достижу у дужину 30 метара и могу да теже 150.000 килограма. Дуго се сматрало да се они искључиво хране у северним морима, која заплускују обале Беринговог мореуза а да у младим водама мексиканске Калифорније ништа не једу већ користе своје богате органске резерве.

Мој пријатељ Мерл Емери и ја одлучили смо да проверимо ову претпоставку и да испитамо зашто сиви китови увек бирају Скамонову а не неку другу лагуну. Посматрање је било веома тешко јер су се китови извештили у откривању људи. Чак и авион на висини 1500 метара учини-

их подзривим. Са нама је пошао и лекар да би измерио електрокардиограме китова. Са хеликоптера је истовремено у ту сврху бацао два харпуна: један према глави а други према репу. Харпуни су се забадали у кожу кита али му нису причињавали теже повреде.

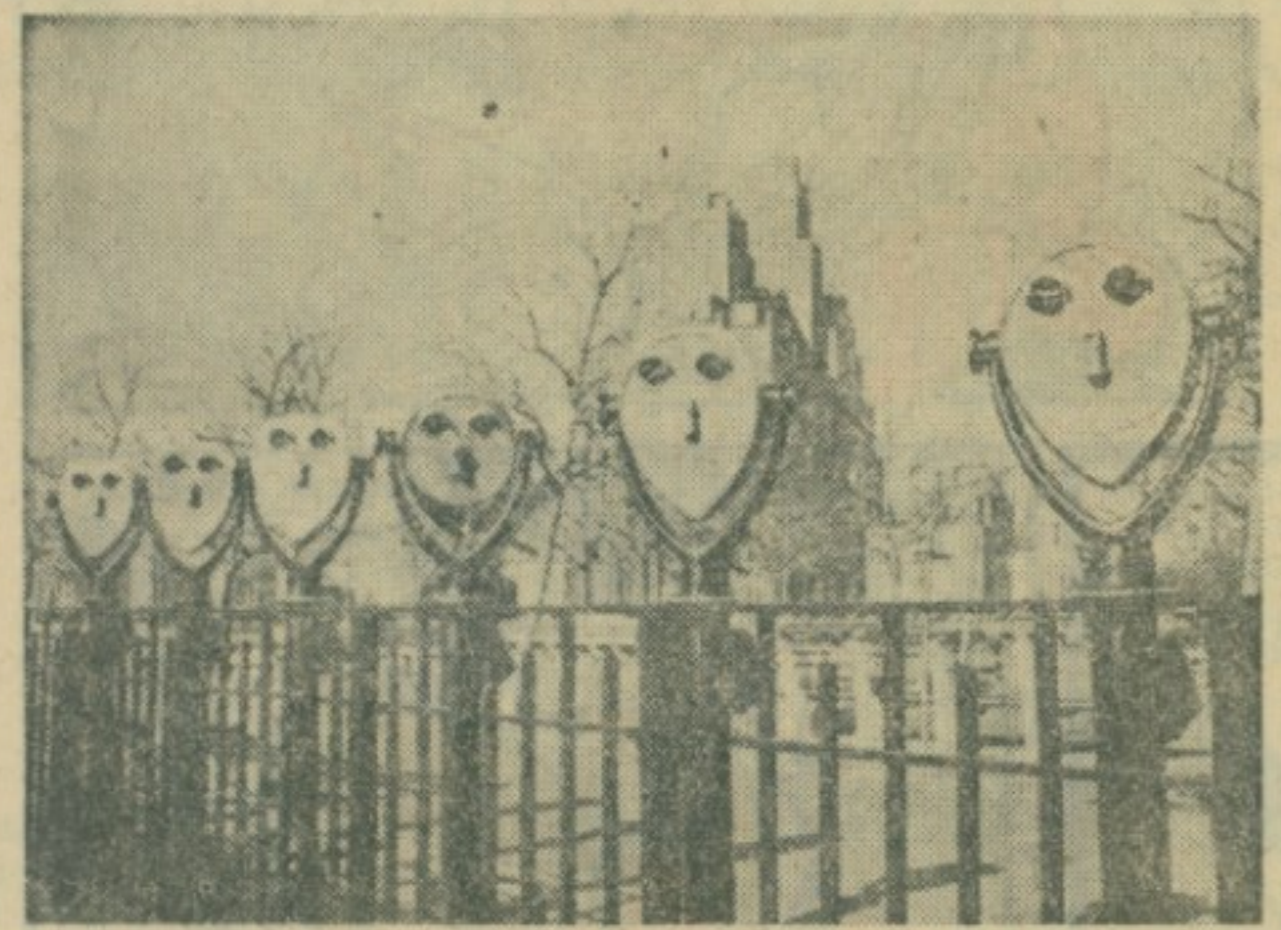
Улогорили смо се на једном острвцу усред лагуне. Првог кита приметили смо тек када је већ био између наша два чамца. Нисмо имали времена да га фотографисамо. Сутрадан се појавио један младунчац од пет метара. Око нашег чамца начинио је неколико заокрета и „дозволио“ да га фотографисамо. Приметили смо да је рањен и вероватно је од нашег чамца мислио да му је мати.

Предвече се указао прави циркус. Појава је већ описивана али нико још није објаснио зашто се китови када окупе и изводе праве а-

кробације. „Циркус“ је у ствари била „породица“: мужјак, две женке и њихови младунци који су час облетали око мајки а час им скакали на леђа. Од усковитлане морске лене разиграни китови нису примећивали. Одлучили смо да им приђемо ближе мада смо били свесни велике опасности.

Желео сам да начиним фотографију кита који се проплине из воде: он прво подиже главу а затим се снажним ударцима репа одупире о воду док се не нађе готово свим изнад ње. У таквом положају задржи се 4 — 5 секунди. Затим се полако, не дижући таласе, поново затњири. Изгледа да ово чини ради извињања окрине. Понекад китови великом брзином изроне и целим телом се прогну изнад воде а затим одмах поново забоду нос у њу. Тада подижу таласе високе и до десет метара. Изгледа да тиме настоје да заплаше ајкуле које прете њиховим младунцима.

Неколико дана касније тељобјективом снимко сам кита у петстотом делу секунде, у тренутку када је избацио из чељусти стотине литара воде а задржао кашу морских животињца које му служе за храну. Ова јединствена фотографија послужила ми је и као научни документ: доказ да се китови и у Скамоновој лагуни хране.

КАО БИЋА ИЗ СВЕМИРА

Многим посетиоцима Батери парка у Њујорку чинило се да виде људе са друге планете када су угледали ове металне главе. Наравно, овде се не ради о неземаљским

бићима, него о аутоматима за новац у које се убади неке да виде људе са друге планете када су угледали ове металне главе. Наравно, овде се не ради о неземаљским

ЈЕДНО ДРВО — ЈЕДНА ШУМА

Шума од једног јединог дрвета: дрво бањан, које расте у Индији, има необична својства. Оно има помоћна стабла на великом просторанству, тако да једно једино дрво мо-

же да има око 350 великих помоћних стабала величине, тј. дебљине хрastoвог стабла и око 3.000 мањих. Преко 7.000 људи може да нађе заклон под оваквим једним дрветом.

ШЕЗДЕСЕТОГОДИШЊИ РОБЕРТ ХАРВИЛ, УДЛУЖУВИ ОГРОМНО СТРПЉЕЊЕ ИЗРАЂУЈЕ САМО ПОМОЋУ ЗУБАРСКЕ БУРГИЈЕ ДИВНЕ ФИГУРЕ ОД ДРАГОГ КАМЕЊА.

„ЧОВЕК КОЈИ САДИ ДРВО“ — ФИГУРА ОД САФИРА, ПРОЦЕЊЕНА НА 80.000 ДОЛАРА, РАЂЕНА ЈЕ ПУНИХ ХИЉАДУ И СТО ЧАСОВА

Свакако је Роберт Харвил данас један од највећих вајара мада његови радови не могу да се упореде по величини — са вајарским делима других. Али зато по вредности материјала у коме ваја или гравира он надмашује све вајаре света: прави своја дела од малих рубина чија је вредност од 50 долара па до цинковских рубина од 4500 карата чија вредност достиже и 250.000 долара.

Али без обзира на вредност камена од кога Харвил прави своје фигуре, оне саме представљају права ремек-дела вештине и стрпљења а цело се његово алат састоји од зубарске бургрије. Једна од његових познатих

ји у томе да наговорим људе да ми повере скупочено камење — каже он у шали — а вредност тог камења се креће од 30 центи по кило-

гревања и пуцања а сем тога и одмах спира комадиће и прашицу.

Али вода се користи само у почетку док се изводе груби радови, а када се пређе на прецизне — вода не треба. Уколико се рад ближи крају утолико је спорји и игле све тање, тако да су на крају употребе толико танке да се једва виде голим оком.

Највећи број ових игала прави сам Харвил од челика који не рђа. Главну тајну представљају главе. Због прецизности посла увек користи лупу при раду. Али баш тада треба бити јако обазрив јер лупа vara. Због тога се мора често прекидати рад и простим оком осмотри како фигура изгледа у нормалној перспективи.

За израду једне веће фигуре потроши се игала често за 500 долара. Мада је у његовом послу стрпљење пресудно он ипак каже да ради доста брзо али неки пут и уз ломљење игала.

— Када бих радио спорије била би ми довољна можда једна једина игла — каже Харвил.

Највећи број својих радова израдио је у свом слободном времену. Тек пре две године решио је да се потпуно посвети овом раду јер му руке огрубе у међувремену од тешког механичарског алата. Досад није хтео да продаје своје радове али ће морати томе да прибегне да би прикупио новац за куповање скупоченог камења како би наставио са својим радовима.

РЕЗБАР драгог камења

фигура: човек који сади дрво, израђена од црвеног сафира процењена је на 80.000 долара. На изради је Харвил употребио пуних 1.100 часова.

Овим послом је почео да се бави тек пре осам година. Годинама раније је радио као механичар на тешким теретним возилима. Једног дана његов најстарији син нашао је један доста скупочен камен и замолио оца да му нешто на њему изгравира. То није био лак посао за човека који је готово цело свој век држао у рукама само тешки алат. Ипак прихватио се посла и син је имао жељени поклон.

Мада први радови нису били тако лепо као садашњи, већ за тринаести је добио награду Академије уметности. Његове животиње су тако верно биле исклесане да су изазивале дивљење свих који су их видели. Већ после три године рада добио је највеће америчко одликовање за уметност и специјалну награду за „највише самостално достигнуће“.

— Моја техника се састо-

граму до 500 долара по карату.

Најважнија ствар код драгог камења су боја и квалитет. Мада људи воле све боје ипак је зелена највише тражена и због тога најскупља.

Док није постао тако славан и довољно имућан Харвил је радио од материјала који су му поверавали пријатељи и муштерије а сада сам купује комаде драгог камења. Каже да већи комади нису згодни за класање јер нису довољно чврсти. Сваки камен мора добро да испита да би установио која би фигура најбоље одговарала јер је штета да много отпадне. Само врло ретко користи једну тестерицу за коју каже да је велики ризик употребити је јер што одсече — одсечено је.

Главни алат му је обична зубарска бургрија коју покреће ногом. Прве потезе почиње под млазом воде који цури на камен.

— Много се боље и сигурније ради када цури вода — каже Харвил. Млаз воде чува камен од претераног за-

Мост од воденица и дереглија

После победе на Церу, српска војска је, на молбу савезника кренула преко Саве да би почела офанзиву на Срем. Инжињерци су 6. септембра за два сата и 40 минута подигли код Великог Села прописан понтоаски мост дугачак 280 метара.

Пошто је тај мост био недозвољан за успешно снабдевање пребачених јединица, инжињерци су самоиницијативно приступили изградњи још једног моста код села Купинова, преко Скеланске Але, и то од преосталог понтоаског материјала и приручних средстава.

Прикупили су осамнаест дереглија, али су и оне биле недовољне, па је довучено и четрнаест воденица. Свака је и

мала два пловна средства — једно на коме лежи воденица и друго за воденично коло — и од њих је направљено двадесет осам пловних понтона. Дашчани кровови и зидови воденица били су тако подешени да је тај део моста изгледао као улица насеља од дрвених кућица.

Тај необични мост имао је важну улогу, нарочито приликом повлачења српских трупа из Срема. После повлачења јединица мост је растављен. Времена је било само за извлачење формацијског понтоаског материјала, а дереглије и воденице су минирале.

Напуштен топ решио исход битке

Другог дана церске битке командант 2. батаљона 5. прекобројног пука мајор Милутин Петровић је око 10 часова кренуо, у духу добивеног наређења, у насилно извињање ка Тројану.

Наступајући одређеним правцем негде испред Лисине

је приметио непријатељеву колону, која је ишла према српским положајима, али далеко од правца којим његов батаљон иде у насилно извињање. Иако то мајору Петровићу није било наређење, он је самоиницијативно оставио једну чету и два митраљеза на Парлогу, погодном положају са којег је ефикасно могао тући непријатељев лев бок. Са осталим snagama је наставио покрет ка Тројану.

Негде око подне стигло је са Парлога обавештење да се тамо води тешка борба против много јачег противника. На то је командант батаљона вратио тамо још једну чету, а само са две продужио насту пање и око 16 часова ипак стигао на Тројан, којем се са друге стране приближао непријатељски стрељачки строј. Приметивши то, мајор Петровић је развио своје две чете и протерао непријатеља. У том нападу погинуо је и мајор Петровић.

За то време на Парлогу се водила жестока борба у којој су две чете другог батаљона разбиле комплетан непријатељски 102. пук, који је у нареду одступио. То је, пре свега, заслуга команданта батаљона мајора Петровића који је самоиницијативно оставио на Парлогу најпре једну, па вратио и другу чету, али је победи много допринео и полски топ 7. батерије, дан раније напуштен и као неисправан остављен на Парлогу. Топ је лако оспособљен за дејство и тукао је тако брзом палбом лев бок непријатељског строја да се имао утисак да са Парлога дејствује неколико оружја.

МОБИЛИСАНИ ОБВЕЗНИЦИ ПРИ ДЕОВИ РУЧКА

ПОДМЕТНУТИ ПЛАНОВИ АУСТРИЈСКОЈ КОМАНДИ

Носилац церске битке са аустроугарске стране била је у ствари њихова девета дивизија. Трајање и исход битке зависили су искључиво од држања и отпора те дивизије.

Овакав апсурд да судбину аустроугарске војске на Балкану (да целу њену јачину од десет дивизија) решавала једна њена дивизија) последица је погрешног руковођења ко-

манданта аустроугарске балканске војске Пфорека.

Он је приликом израде свог оперативног плана за офанзиву против Србије преувеличао значај правца према Ужицу. Био је уверен да се главнина српске војске не може појавити у околини Ваљева, још мање у околини Цера. Стога је слабију пету армију упутио према Ваљеву, а јачу, четврту, задржао у горњем

току Дриле, према ужичкој војсци.

На такву у основи погрешну одлуку наводили су подаци о груписању српских снага добијени од војног изасланика у Софији. А баш те нетачне податке војном изасланику уручила је преко својих канала, српска врховна команда.

Подвиг Милана Чолића

У првим данима првог светског рата, августа 1914. године, 4. чета 6. пешадијског пука првог позива водила је на положају Бастај неравну борбу са надмоћнијим и боље наоружаним непријатељем.

Аустроугарски пешаци, потпомогнути снажном ватром артиљерије, приближили су се тога дана српским рововима на јуришно одстојање. Њихова блиска ватра, била је врло опасна. Нарочито прецизно тукао је један митраљез из добро уређеног гнезда.

Командир 4. чете је решио да уништи митраљез. Када је упитао војнике има ли неког ко би се добровољно јавио да ућутка митраљез, јавио се на редник Милан Чолић.

— Ја ћу ићи — рекао је — па макар ме и живота стајало.

Ставио је две бомбе у цевове, две узео у руке и са-

браћајницом се упутио гнезду непријатељског митраљеза. Пошто се нашао тако рећи надохват опасном циљу, застао је и притајено сачекао тренутак када послуга мења реденик. Тада је бацао у гнездо једну за другом две бомбе.

Чолић се могао одмах првући, али је, излажући се великој опасности, хтео да види шта је учинио и ускочио је у гнездо. Три непријатељска војника лежала су мртва, а двојица су била тешко рањена. Наредник је зграбио митраљез, пребацио га преко леђа и однео у чету. Тражио је одобрење да се врати и за муницију, али му командир није то допустио.

Чолић се могао одмах првући, али је, излажући се великој опасности, хтео да види шта је учинио и ускочио је у гнездо. Три непријатељска војника лежала су мртва, а двојица су била тешко рањена. Наредник је зграбио митраљез, пребацио га преко леђа и однео у чету. Тражио је одобрење да се врати и за муницију, али му командир није то допустио.

Губици и трофеји у церској бици

Мада губици аустроугарске војске на Церу никада нису званично објављени, рачуна се да они износе око 25.000 војника. Од тога је 4.500 заробљено.

Српске јединице су у бици на Церу изгубиле 16.304 војника и старешине (11.519 ра-

њено, а остали су погинули или нестали).

На Церу су српске јединице дошле до богатог плења. Пало им је у руке, између осталог, 48 топова, 86 кара са муницијом, три пољске болнице, велики број пушака, кухиња, пионирске и друге опреме.

НАШЕ ГРУПЕ ПРЕЛАЗЕ ПРЕКО ПОРУШЕНИХ МОСТОВА

»МЕГАЛОПОЛИС«

Пописи становништва у САД, обављени у овом веку, показују да се број становника непрекидно смањује у ужим центрима великих градова, а повећава према њиховим периферијама и у приградским насељима. Наведимо пример, Чикага: у

само 2350 кв. км или 0,4 одсто територије Француске, али за то на њој живи преко 16 одсто становника ове земље. Слично су агломерације Великог Лондона, Великог Токија (простире се у дужину од 50 км), Великог Копенхагена, Велике Москве итд.

звизијају око њих, проузроковало је интересантну појаву: многи градови имају у дневним часовима на десетине па и стотине хиљада становника више, него што то показују званични подаци о броју њиховог становништва. Тако, на пример, број становника у великим градовима САД већи је у дневним часовима од званичних података: у Њујорку за милион људи или 13 одсто, у Чикагу за 630 хиљада или 17 одсто, у Филаделфији за 400 хиљада или 19 одсто, у Лас Анђелосу за 620 хиљада или 31 одсто итд., а у Њујорку (град у Пенсилванији, у близини Њујорка) за 465 хиљада или 102 одсто. Слична је појава и у другим великим градовима у Европи и Јапану. Њу је омогућио, поред осталих узрока, развијенији аутомобилски саобраћај — стотине хиљада аутомобила крећу се у јутарњим часовима из приградских насеља агломерација у центре градова, а увече у обратном правцу.

Град дугачак 960 километара, али га нема на географским картама

Овим граду је 1900. године у кругу од 4 миље, описаном око центра града, живело 64,7 одсто, а 1950. године само 24,6 одсто становника; на супрот томе изваљ круга са полупречником од 6 миља, описаном такође из центра Чикага, живело је 1900. године само 18,6 одсто, а 1950. године већ 48,2 одсто становника тог, сада петомилеонског, града.

Очигледно је, дакле, да стањивање у индустријски развијеним земљама претпоставља живот у мањим насељима много удобнијим, него у милионским градовима. Тако се око великих градова образује мноштво мањих насеља, између којих нема јасних граница, већ она постепено прелазе једна у друга, чинећи тзв. градску агломерацију. Највећа и најтипичнија агломерација на земљи развила се на североистоу САД: скоро јединствени низ градских насеља простире се дуж атлантског приморја од Бостона до Вашингтона — на дужини од 960 км. У овој агломерацији, коју су називали „Мегалополис“, тј. „Велики град“, живи преко 30 милиона становника. Остале познате агломерације имају мање становника.

Посебан тип агломерације градова образовао се око великих лука некадашњих земаља — метропола, које су се обогатиле на рачун својих колонија или зависних земаља. Међу њима је најтипичнија „урбанизовани круг“ Холандије, настао на западу те земље. Сачињавају га: Амстердам, Ротердам, Хаг и Утрехт са својим сателитским насељима. У том кругу са пречником од 60 км живи 60 одсто становника Холандије.

Слично агломерације су настале и у неким бившим колонијалним земаљама. Тако се прилучка агломерација Велике Калкуте развила на простору од 420 кв. км, а састоји се од 37 градова са преко 7 милиона становника.

У привредно развијеним земљама света образоване су веће скупине насеља у индустријским рејонима. Типичан пример је Рур — највећа градска агломерација у Западној Немачкој. Ту се на територији од 3,3 хиљаде кв. км налази 17 градова са укупно 5 милиона становника. Постoji чак и термин „Рурштат“, тј. свугу агломерацију сматрају једним градом.

Маоовно расељавање становника великих градова у приградске зоне и у мање градове — сателите, који се ра-

градске агломерације стварају многе комуналне и друштвене проблеме са којима се боре економисти, урбанисти и социјални радници. Стога се предлажу извесна решења, која треба да зауставе њихово даље повећавање. У ту сврху у Француској мисле да саграде „Паралелни Париз“ — велики град удаљен 25 — 30 км од Париза. Ипак, постоји опасност да се нова агломерација претвори у „лоше издање“ прве. Ради тога треба најпре ограничити повећавање града — центра агломерације, а затим изградити око њега систем мањих и већих градова. Таква „савезна градова“ имаће привилегија великог центра са његовом материјалном и духовном културом и удобности мањих градова са обиљем зеленила, чистијим ваздухом, ближом природом, што даје од гужве и буке, које нарушавају мир и здравље становника милионских градова. Истина, преображај постојећих агломерација могућ је само у условима социјалистичког друштва, док се у капиталистичким земаљама оне углавном стихички развијају.

ПРИЧА О ЗЕМЉИ

— 5 —

Земља има мало нагнут положај и услед тога је сунчани зраци неравномерно обасјавају у току године. Због тога су лета топлија од зиме а између тих крајности постоје — на највећем делу Земље прелазна доба: пролеће и јесен.

— 6 —

Преко милион година добар део северне хемисфере био је прекривен ледом. Глечери су променили конфигурацију земљине површине: пробили долине, направили језера и нагомилали здробљено камење. Верује се да се човек појавио пред крај ове ере.

— 7 —

Атмосфера је изнад копна и воде. На 200 км висине ваздух је већ редак, готово као у васиони. Нижа атмосфера, тропосфера, протеже се од 8 до 16 км изнад Земље и ту настају облаци, кише, снег и ветар.

— 8 —

Многи научници верују да је Земља настала кад се нека звезда сударила са Сунцем, или прошла сасвим покрај њега. Ово је изазвало диновске плиме на Сунцу и довело до одвајања неких делова који су почели да се окрећу око њега: Земља и друге планете.

— 9 —

Површина Земље се стално мења: планине не мирују, а равнице бивају жртве земљотреса и других катастрофа; формирају се и нове узвисине. Реке услед киша мењају своја корита и сваке године носе милионе тона земље у мора.

— 10 —

Рани становници Земље — људи — живели су у пећинама и само са најосновнијим животним потребама. Када је човек успео да пронађе ватру, могао је да се бори против хладноће, да кува храну, што му је донело знатно побољшање живота.

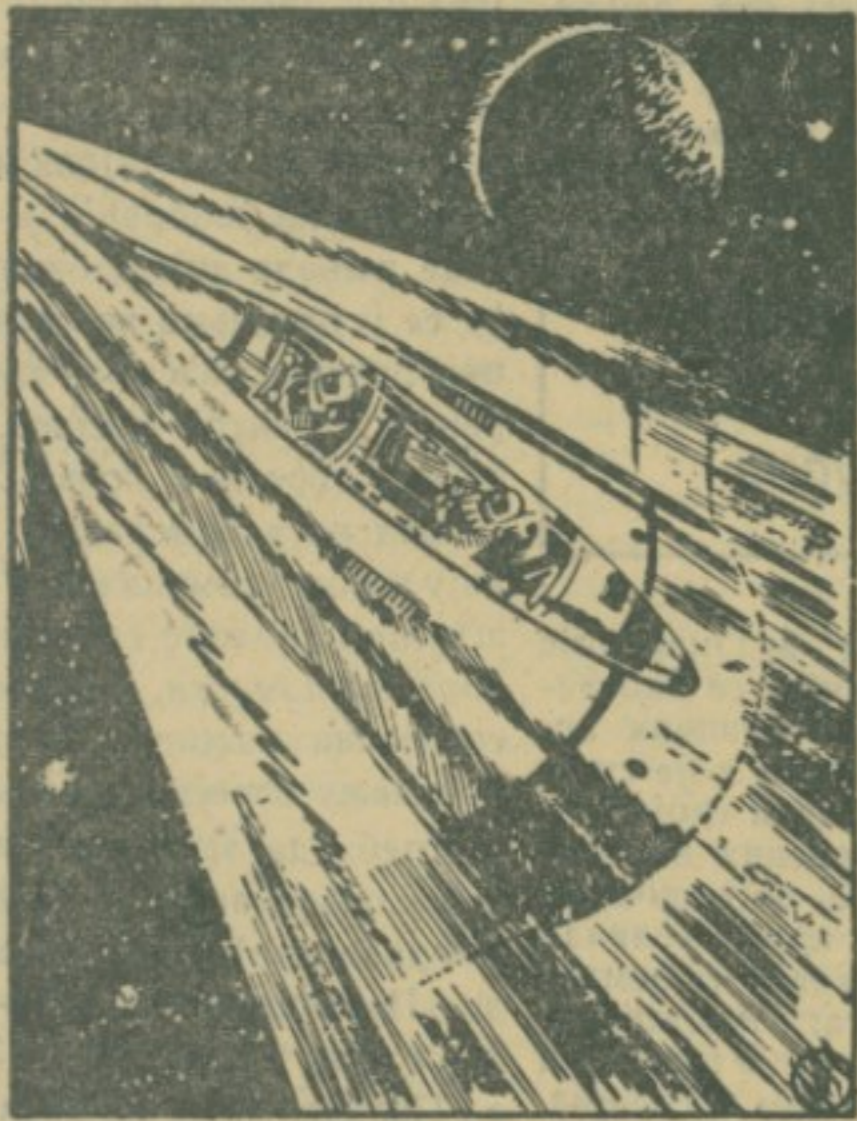
— 11 —

Током времена човек је научио и да гради све удобније домове, побољшавао је исхрану. Почео је да доводи воду из области где је било доста у сушне крајеве. Тако је боље користио земљу и повећавао принос са ње.

— 12 —

Човекова радозналост далеко га је одвела: проналасио је све нова места. Видео је да клима и услови за живот нису свуда исти, да негде има плодније земље. Стичући самопоуздање у своје способности постао је и предузимљивији.

— 13 —

Данас је човек отишао већ далеко: продро је готово у све области, заронио на дно мора и почео да се брине о будућности — проучава могућности да упозна друге планете. До данас је већ много постигнуто и у испитивању свемира. (Крај)

ЧУДНИ ПРОПИСИ И НЕОБИЧНЕ НАВИКЕ

Мисисипи је прва америчка држава која је увела прохибицију. У пет држава свако ко жели да пије алкохолна пића мора да добије нарочиту дозволу

Мисисипи је прва америчка држава која је увела прохибицију: 16. јануара 1920. године забрањено је точење и трошење алкохолних пића. Касније је прохибиција проширена на целу земљу а укинута је петог децембра 1933. године. Међутим у неким америчким државама је задржана потпуна а у многим делимична прохибиција. Прописи који регулишу ограничења у трошењу и точењу алкохолних пића долазе у ред најсложенијих. У Мисисипију још влада пуна прохибиција, а 25 милиона америчких грађана у 33 државе живе под режимом апсолутне забране трошења алкохола. У пет америчких држава: Ајдахо, Ајови, Монтани, Орегону и Утахи свако ко жели да пије алкохолна пића мора да добије нарочиту дозволу. Процедура око тога врло је сложена и издаје се

само на једну годину. У Утахи се нигде у ресторанима и кафанама не могу добити алкохолна пића, чак ни пиво. Само запечаћене боце могу се купити у радњама које наравно недељом не раде. Припадницима врло раширене верске секте Мормона, вера забрањује алкохолна пића, чај, кафу и пушење. У неким америчким државама прописи о трошењу алкохолних пића врло су необични: супруга или ташта сваког грађанина Конектиката може општинском савету да поднесе молбу да му се забрани узимање алкохола. У Минесота

рене су обавезно недељом. Међутим, „квотел-локали“ у које долазе само жене — отворени су и недељом! У Јужној Каролини забрањено је точење алкохолних пића после заласка сунца, у Новом Хемпшајру после девет увече а у многим другим државама после десет сати. У Мејну се алкохолна пића после поноћи точе само у једном хотелу и то под условом да се изнајми соба. Девитљиви хотелијер тако једну исту собу изда у току ноћи по неколико десетина пута. Љубитељ алкохолног пића купи боцу пића уђе у собу да би

НЕСРЕЋНА СВАДБА

На свадби Амадеуса, сина италијанског краља Виктора Емануела II, одржаној 30. маја 1867. године догађаји су се ређали тако несрећно да се тешко могу примити као истина. Пре свега млада је била у обичној хаљини јер се њена главна кројачица обесила када је на завршној проби случајно поцепала венчаницу. Пуковник задужен за церемонију извођења младе није уопште стигао због тешког срчаног удара. У дво

ришту се свечаност није могла нормално извести јер јани вратар није отворио капије. Када су га ипак пронашли, он је за казну сам себи одрезао шаку леве руке и услед излива крви умро. Нови вођа церемоније уз пут је добио сунчаницу. Када су најзад сватови стигли на железничку станицу где их је маса поздравила, шеф станице је налетео на једну лодемоћиву и на месту остао мртав. Са станице је повор-

ка кочијама кренула ка једном замку где је требало младенци да живе. Јашући поред младиних кочија гроф Кастињоли је пао с коња и следеће кочије су га прегазиле. Млада се због тога оневестила а млада дожења пожурио да сиђе с кола да би помогао грофу али је и сам пао и сломио ногу. Брак који је тако несрећно почео није ни касније био ништа срећнији. Млада је умрла после шест година од туберкулозе а млада дожења нешто касније од запаљења плућа.

ти, Јужној Дакоти и Новом Хемпшајру донеле се забрана против сваког грађанина ако се докаже да је распикућа. Точниоци у Бостону где залазе само мушкарци, затво-

се задовољила формалност и одмах оде. У локалним Колумбије, федералног дистрикта Вашингтона, забрањено је да се алкохолна пића пију стојећи.

ЗАГОНЕТКЕ ПОД НЕБЉА АНТАРКТИДЕ

АНТАРКТИЧКИ ВЕТРОВИ — ВАЗДУШНЕ ЛАВИНЕ. ТИШИНЕ НА ВИСИНИ. ГДЕ ЈЕ ХОРИЗОНТ? СНЕЖНА МАГЛА? ДА ЛИ АНТАРКТИДА „РАСТЕ“?

Суорова је и величанствена природа Антарктиде — леденог континента. Искусни метеоролози, који одлично познају законитости времена и климе у нашим крајевима, на Антарктиди су често у недоумици: тамо се све дешава наопако!

На 1000 м висине често нема ветра

Људи који су тамо боравили истичу увек две појаве карактеристичне само за овај део света: урагански ветрови готово увек дувају у истом правцу и младунци царског пингвина излегу се у најсуровијим зимским условима.

Арктички ураган... може се представити као огромна ваздушна лавина која се стро поштава из дубине залеђеног континента према његовим обалама. Пун тврде, као пешак снежне прашице он брише с површине копна снег и односи га у море. Тај ветар има сопствен — закон: дува обично по ведром времену и ноћу је јачи него дању. Сув и хладан дува са прекидима, бришући по копну. Многе законитости његовог постанка се могу објаснити, али је необјашњиво најглавније — структура и опадање његове брзине са порастом висине. Због огромних брзина тог ветра требало би сав ваздух да је измешан. Али, није тако: чак и при најјачим ветровима запажа се тзв. инверзија температуре: ваздух је топлији што је већа висина. У нашим крајевима брзина ветра је већа на висини него при земљи. На Антарктиди је супротно: брзина ветра опада са висином и на

400—1000 м често нема никаквог ваздушног струјања.

Опасно атерирање

Доктор географских наука Н. Русин присећа се једног догађаја 23. јануара 1957. године.

У етру је владала пуча тишина. Сви покушаји повезивања радном са базом Мирни претрпели су неуспех. У станици Пиоњерскаја недостајао нам је неки неопходан материјал. То су у Мирном знали... Одједном смо чули звук авионских мотора и закључили да авион кружи изнад Пиоњерске. Успоставили смо радио-везу са авионом. Сазнали смо да пилот не види земљу од густих облака. Обавестили смо га да је при земљи одлична видљивост а висина облака само неколико десетина метара. Пилот се одлучио на слетање. Излетевши из облака, авион је почео да се спушта, али пилот никако није могао да угледа писту, мада се она јасно оцртавала. Само неколико црних бензинских бурати и кућица наше станице омогућили су му да се оријентисе. Слетео је теже него икад.

Такви случајеви су се догађали и касније. Та појава се назива белином. Најизразитија је када су облаци снежне прашице или уопште млечно-бели облаци изнад станице само неколико десетина метара. Кроз такве облаке сунце се уопште не види и оно нејасно светли, као кроз слој прашице, али не црвеном, него белом светлошћу. Небески свод као да је спљоштен; као у огромној сали са ниском таваницом. Али, још је поразније што се

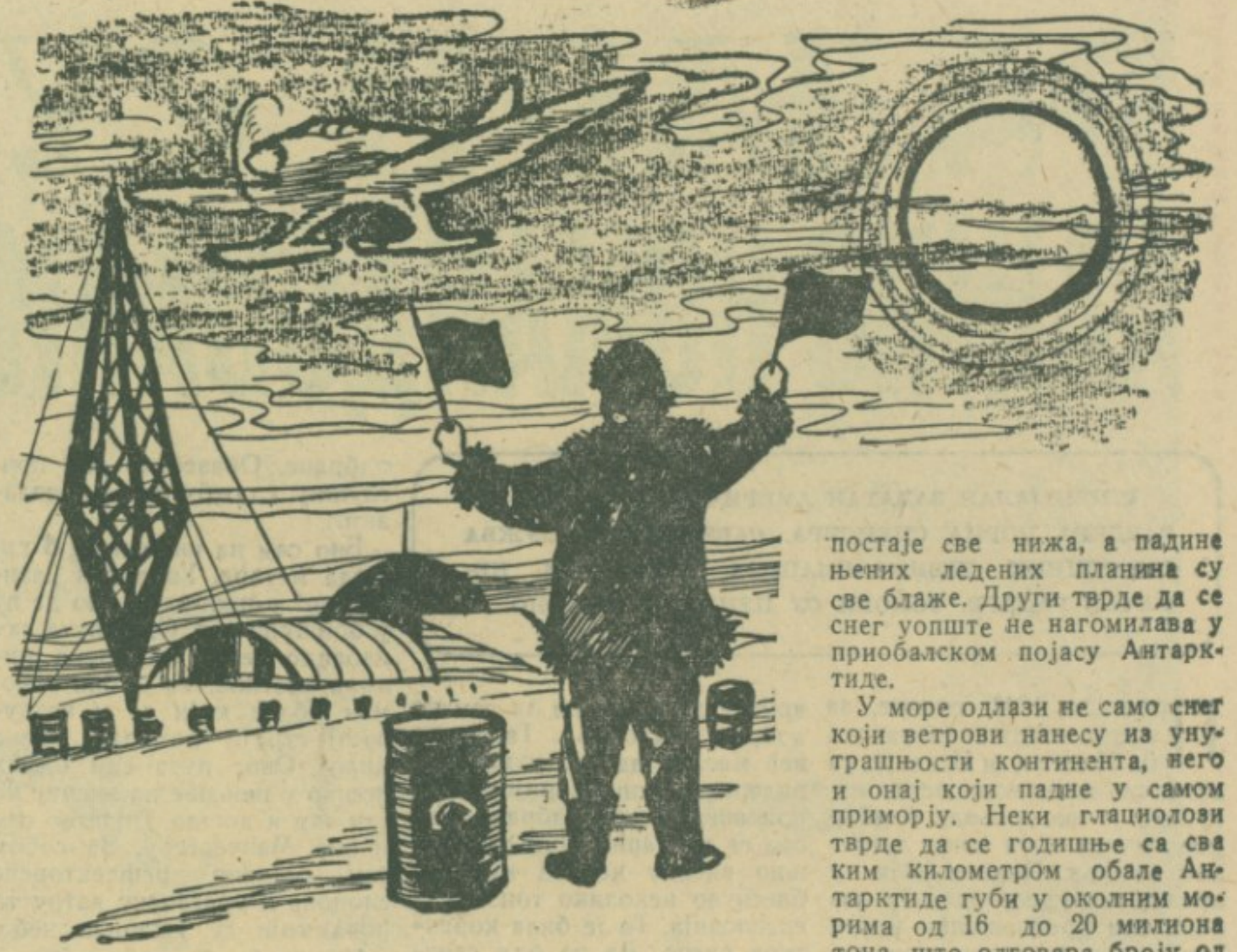
при томе хоризонт сасвим изгуби, мада је видљивост при земљи којијут одлична.

Површина Антарктиде изгледа сасвим равна. Не види се никаква неравнина и човек не зна где ставља ногу, те се спотиче готово на сваком кораку. Светлији предмети који се на сунцу изгледају виде, најједном истају из вида. А тамнији предмети, на светлој позадини (балони, бурад и други ситнији предмети) које са станице не видимо чак и када је лепо време, при оваквој осветљености одлично се оцртавају. Само изгледају много већи него што су: парче каменог угља на 500—700 м далеко изгледа као велико буре, а буре као повећи шатор! Добија се утисак да се разликују само две боје — бела и црна. Физичари који се баве проучавањем светлости покушали су да објасне појаву белине: сматрају да је она последица осветљености површине једног родном (изотропном) светлом шћу. Али, зашто се онда ова појава запажа само у високим географским ширинама, а нарочито на Антарктиди?

У густој снежној магли

За време међава тешко се оријентисе: где је небо а где земља. Снажан ветар је иситни снег и он се забада у очи, нос, у наборе одела, лепи, претварајући човека у снежну грудву. Али, далеко у унутрашњости антарктичког континента и углавном лети, појављује се и својеврсна снежна прашина чије честице могу да се виде само под микроскопом. Изгледају као кристали који нису потпуно развијени.

Снежна прашина се појављује у јутарњим часовима: слаб ветар покреће њена сићушна зрна образујући незнатну приземну вејавицу. Ко

лугови ове прашице при земљи личе на дим у шумским пожарима. Што је ближе подне, облаци снежне прашице су гушћи. Њихов доњи слој се претвара у врло густу снежну маглу, у којој се не види мања ствар ни надхват руке. Облак снежне прашице тако јако светли да га тешко гледају чак и људи који имају тамне наочари. Сунце кроз такве облаке изгледа као светли бели диск.

Да ли се повећава висина Антарктиде?

На Антарктиди се налази маса од преко 23,7 милиона кубних км леда или 90 одсто целокупног леда на нашој планети. Праву слику можемо добити тек ако упоредимо: од леда који покрива овај континент могло би да се „направи“ око 170 Југославија са свим њеним планинама, висоравнима и равницама! Толика маса леда има вероватно огромног значаја за климатске услове не само на јужној полулопти, него и на целој површини Земље.

постаје све нижа, а падине њених ледених планина су све блаже. Други тврде да се снег уопште не нагомилава у приобалском појасу Антарктиде.

У море одлази не само снег који ветрови нанесу из унутрашњости континента, него и онај који падне у самом приморју. Неки глациолози тврде да се годишње са сваким километром обале Антарктиде губи у околним морима од 16 до 20 милиона тона, што одговара броју од 1000—2500 мм падавина. А други сматрају да Антарктида у току године добија још више падавина него што их изгуби.

Професор Н. Русин сматра да је последња претпоставка тачна и да се у централним крајевима Антарктиде повећава висина за 1—2 м за један век. Ако поднебље на Земљи постане топлије повећаваће се и висина средишњих делова леденог континента али ће се залеђене обале брже отапати.

Улична ларма у старом Риму

Ларма је људима сметала и у давна времена. На њу се жали и римски песник Децим Јуније Јувенал, рођен око 60. године наше ере. Познат је по својим 16 сатира у којима оштро критикује онда-

шње друштво. „У Риму је скоро немогућно спавати“ — писао је он још пре 19 векова. „Улице су закрчене колима, кочијаши гласно псују што се не могу да прођу а то наравно ремети мир и сан грађана“.

ВРЕМЕНЛОВ

ПО РОМАНУ Х. Ч. ВЕПСА

ПРЕТПОСТАВЉАМ ДА ОНИ ПОД ЗЕМЉОМ ОБАВЉАЈУ СВЕ ПОСЛОВЕ ЗА ЕЛОБЕ

А ОНДА МИ ЈЕ ЈЕДНА МИСАО ПАЛА НА ПАМЕТ

ОК, ПА ТО МОРА ДА СУ ОБУ ИЗ ПОДЗЕМЉА УЗЕЛИ МОЈ ВРЕМЕНЛОВ!

ТОГ ДАНА, НЕШТО КАСНИЈЕ, ЧУО САМ НЕКЕ ОЧАЈНИЧКЕ КРИКЕ.

ТРИЧКИ ОДМ ОТИ- ГАО ДО РЕКЕ И УГЛЕ- ДАО КАКО СЕ ДАВЉИ НЕКА ЖЕНА

ИЗНЕО САМ ЈЕ НА ОБАЛУ.

ДУТРАДАН, ОНА МЕ ЈЕ ПОТРАЖИЛА...

НИДЕ ПОТРЕБНО ДА МИ ЗАКЉАЧУОБЕШ!

НЕ ДАЗМИШАЈУКИ ТАВЉО ОДМ НЕКО- ЛАККО ЦВЕТЉА У ЦЕП.

РАДАРИ СУ ЛАЖНО КОМАНДОВАЛИ

СПЕЦИЈАЛАН ЗАДАТАК АМЕРИЧКОГ ПИЛОТА-БОМБАРДЕРА ЦОРЦА СПЕНСЕРА, САВЕЗНИЧКА СЛУЖБА ВАЗДУШНИХ ДЕЗИНФОРМАЦИЈА ПРЕВАРИЛА НЕМАЧКЕ РАДАРЕ. ТОПОВИ СУ ПУЦАЛИ У ПРАЗНО.

Почетком 1943. године, за време ваздушних напада на Немачку и Италију, савезничко ваздухопловство изгубило је око хиљаду бомбардера и три пута више летачког особља. Пилоти који су преживели удесе били су изненађени прецизношћу непријатељске противавионоске ватре. Због тога су савезници прешли на ноћна бомбардовања, али су авиони и даље добијали директне поготке.

Да би осветлила ову непријатељску тајну, савезничка обавештајна служба предузела је све мере и после извесног времена доставила овакав извештај:

„Непријатељски топови противавионоске одбране снабдевени су електронским уређајима. Радари са даљине подzemним кабловима командују топовима који се аутоматски пуше. Рефлектори су синхронизовани са нишанским справама и топовским цевима. Њихова ватра је у свим временским условима прецизна...“

Оваким савременим електронским уређајима противавионоске одбране били су обезбеђени сви важнији немачки градови, а нарочито ратна индустријска постројења авиона „месершмита“ и „хајнкела“. Око индустријских постројења било је размештено и хиљаду топова којима су радари командовали.

После неколико месеци истраживања савезнички ваздухопловни стручњаци су пронашли ново „оружје“ за борбу против немачких електронских уређаја. Општи са таким листићима чистог калаја показали су одличне резултате. Кад се нађу у ваздуху, успешно ометају и дезинформирају радаре.

Амерички капетан, пилот — бомбардер Цорц Спенсер из Алабаме, први је ступио у ову службу. Њему је противавионоски топ над Немачком однео скоро цео кров „летеће тврђаве боинг-17“ и једва је довукао бомбардер до своје базе у Манстону. Други пут се опет вратио са тешким оштећењем авиона. Спенсер је знао шта значи кад се пилот нађе са бомбардером у артиљеријској ватри, па му је због тога овај задатак и додељен.

Смртоносни блесци су понгравали

Ево шта је испричао пилот „бомбардер Спенсер о својим специјалним задацима.

— Док сам примао задатак у команди ваздушних дезинформација, мој тешки четворомоторни бомбардер „ланкастер II“, уместо бомби, био је натоварен са близу 10 хиљада килограма танких калајних листића. Била је топла јулиска ноћ 1943. године. Изнад непријатељских аеродрома чула се страшна грмљавина. Неколико стотина наших тешких бомбардера срећиво је борбени поредак. Саопштено ми је да летим 8 минута испред ове бомбардерске флоте. Полетео сам и узео курс према Шнајдеровим фабрикама оружја у Ла Крузу. Негде пред циљем позвао сам радијом 9. бомбардерску

одбране. Обавестио сам прислушну службу где се налазим.

Био сам на висини од 6 хиљада метара. Увео сам „ланкастер“ у понирање као да ћу у бришући лет. Овог пута сам избацио терет од преко милион листића. То је био огроман облак који се у ваздушној струји померао према циљу. Овог пута сам одмах пошао у пењање на висину којом сам и дошао. Полетео сам према Манчестеру. За собом сам оставио рефлекторске снопове и ураганску ватру то пова који су ужарили небо.

Наши бомбардери су налетели правцем који није био тучен. Непријатељ је напрезао снаге да одбрани Хамбург и да сачува ратна индустријска постројења. Терет од 11 милиона килограма челика и експлозива сручио се над градом. Све се претворило у огроман пламен који је високо осветљавао небо. Хамбург је претрпео највећи удес у својој историји. Индустријска постројења била су збрисана и до краја рата нису се опоравила.

Кад сам стигао у базу, слушао сам магнетоскопски снимак реаковања непријатељске противавионоске одбране Хам

бург. За облак „станиола“ рекли су да је ваздух засићен нашим бомбардерима. Истина је, али је то било касније кад је флота наишла. Неколико ноћи после овога индустрије Нириберга и Келна добиле су заједно 13 милиона килограма бомби. Тих ноћи бомбардери нису падали. Нико од пилота није очекивао директан погубак. Ако је неко и погођен, то је могла да учини само класична артиљерија, непријатељски флакови без електронских уређаја.

И ловачка авиација преварена

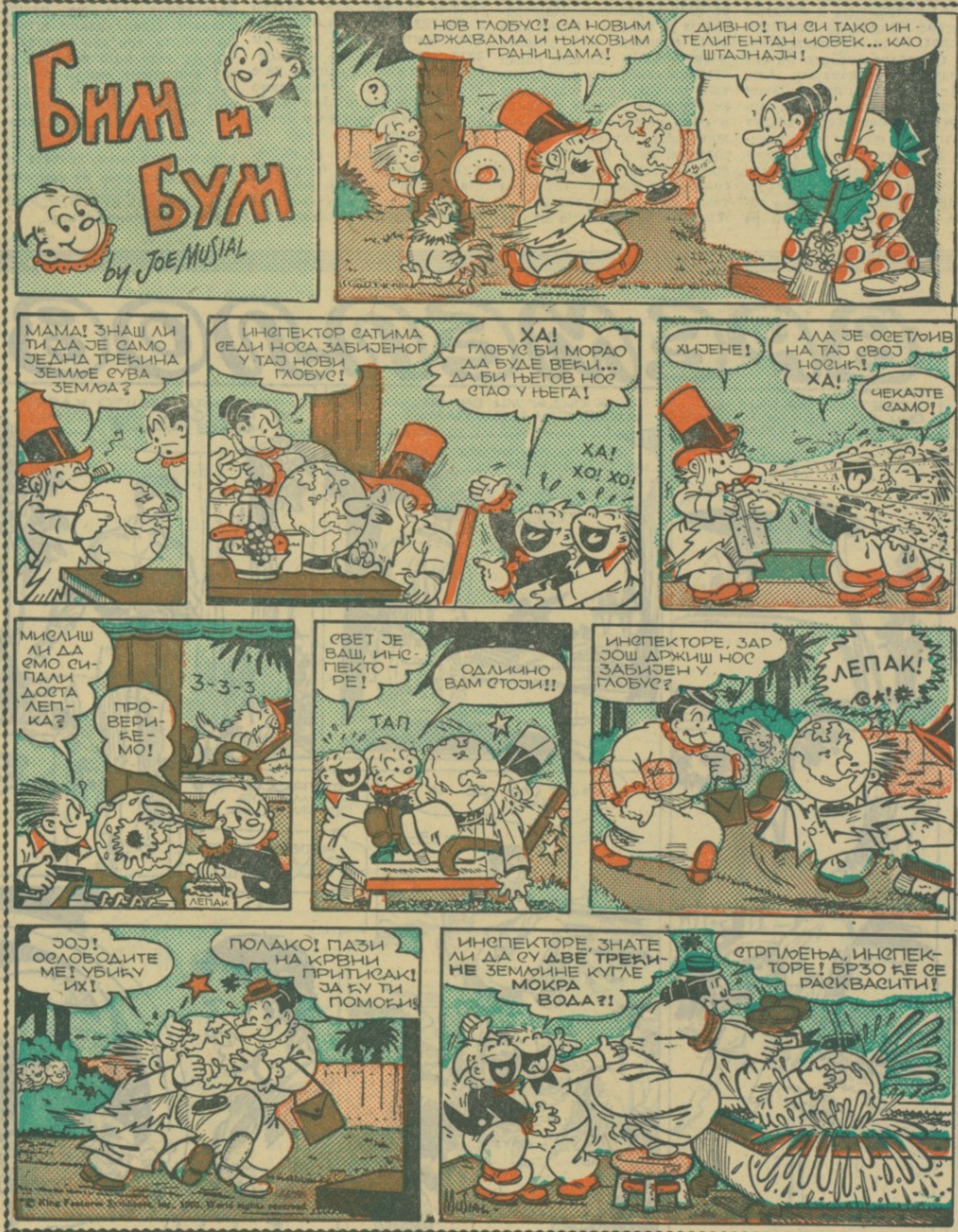
Један од најтежих савезничких ваздушних напада на И-

талију изведен је у ноћи 12. августа 1943. године. Милано и Торина напала је 800 бомбардера, који су полетели из база у Енглеској. Преко хиљаду непријатељских ловачких апарата је било на аеродромима спремно за полетање, али се нису ни појавили. Радарски уређаји за навођење ловачке авиације били су парализовани. Неколико борбених група ловача успело се у облак „станиола“ и никако ни су могли да одреде положај наших авиона. Кад је непријатељска команда ловачке авиације видела да су напорно ноћних ловача-пресретача у залудни повукла их је.

Бомбардери су извршили свој задатак.

На крају рата направно сам биланс. У 44 ноћи и 27 дневних борбених летова избацио сам преко пола милиона килограма листића.

Храбри капетан Спенсер напео је непријатељу непроцењиву штету, а савезничком ваздухопловству сачувао хиљаде пилота и авиона. Маршал британског ваздухопловства сер Шолто Даглас наградио је капетана Спенсера високим енглеским одликовањем за храброст.

АУТОМОБИЛОМ НА СПАВАЊЕ

Лако је возачима аутомобила када дођу у новоотворени хотел у Сан Франциску. Они могу колима да се одвезу све до спаваће собе. Рампе у унутрашњости 18-спратне зграде воде на поједине спратове. Места за о-

стављање 360 кола удаљена су само неколико корака од спаваћих соба. Како даље јављају из Сан Франциска овај 50 метара висок крајње модеран хотел потпуно је осигуран од земљотреса.

Свак према себи

Способност разликовања боја слабије је развијена у животиња него у људи; човека, међутим, у том погледу надмашују птице. Амерички психолог животиња др Дејвид Р. Томас са универзитета Кент у Охају експериментима је утврдио да голубови распознају и најфиније нијансе боја, а људско око не.

Да би утврдила које су боје птицама најмилије зоолог, докторка Г. Дикер давала им је храну у шарено обојеним кућицама. Запазила је да је већина птица, не колебајући се нимало, слетала у кућицу у чијој је „палети“ преовлађивала боја њиховог сопственог перја. Ако су се мужјак и женка разликовали, боја партнера није имала првенство већ сопствена — тада су „на обед“ улазили у различите кућице.

ДУВАН — СВЕТА БИЉКА

Амерички староседеоци сматрали су дуван светом биљком и даром богова. Палили су гомиле наслаганог сувог лишћа на отвореном пољу, играли око те „ломаче“ и удисали дим све док се не би опили од њега. Кад би изгубили свест сматрали су да је милост богова сишла на њих и — да су им опроштени грехови.

РЕТКИ ЧАСОВНИЦИ

Музеј примењене уметности у Београду приредно је изложбу часовника, који се налазе на територији Југославије. То су примерци од XVII до XIX века, израђени у Бечу, Пољској и другим европским земљама.

Један часовник је рађен у Љубљани 1746. године. Има

разних стилова и мајстора из доба ренесансе и барока. Неки експонатима познати су аутори: Иван Керене, Паул Кракер и др. Већина сатова припада разним музејима у нашој земљи. Један је из Сарајева са турским бројевима. Т. Вочић уметнички је израдио 1885. године кућу, у којој је смештен сат.

Готово једновремено у Лондону је била продаја деведесет часовника, најчувенијих антиквитета у Европи. Ретки примерци од XVI до XIX века који су рукотворина разних сајинјетметника.

На продаји је било седам модела које је израдила породица Јургенсен. Часовници које су израдили Жил и Луи Урбан Јургенсен прави су музејски примерци и налазили су се кроз дуги низ година у Јургенсеновом музеју у Ле Локлу, у Швајцарској. Јурген Јургенсен, који је био часовничар на двору у Копенхагену, упознао је Швајцарску у својој младости у „годинама лутања“. После његове смрти 1811. године наследници су наставили фирму и они су се 1834. године преселили у Швајцарску.

Један међу пет часовника од Брегеа је златни „ПОТПИСНИ ЧАСОВНИК“ који је 1818. године био продан војводи од Фрија. Необична карактеристика овог часовника је та да је за разлику од скоро свих потписаних часовника који су од сребра са златним рубовима, овај израђен само од злата.

Један Брегеов часовник, за бродског палубу, значајан је по својој конструкцији, јер садржи све оне финесе које су биле познате великом мајстору. Од нарочитог интереса био је један часовник за мерење пулса који је израдио енглески часовничар Томас Томпсон. Часовник је рађен за лекара за мерење пулса и један је од четири примерка досад израђена.

НОВ НАЧИН ЛОВА НА СЛОНОВЕ

У привреди извесних азијских земаља слон заузима важно место као домаћа животиња, нарочито при шумским радовима. Продаје се према висини. Један сантиметар плаћа се по 5.000 динара.

Да би се дивљи слоновци могли уловити ради припитомљавања, пронађен је безбедан начин да не буду рањени. Један ветеринар помоћу шведског експерта, пронашао је начин да се досадашњи примитиван лов прилагоди модерној техници анестезије.

Цео спољни део стреле снабдевен је серумом, који

је у стању да ошамути слона за неколико сати. Кад стрела погоди циљ, онда се серум у виду инјекције рапростире под слоновоом кожом и омогућава да се животиња лако ухвати.

ЛОНДОН И СЛАВУЈИ

Орнитолози су утврдили да у самом Лондону живе 134 врсте птица. То је наравно рекорд своје врсте. Лондонци зато могу, ноћу, крај Бакингхамске палате, да слушају и песму славуја.

ТРЕБА СЕ СЕТИТИ

Један довитљиви становник немачког градића Флејна купио је недавно једно буре старо 70 година, у које може да стане 20.000 литара течности. Отворио га је са једне стране и сад у њему служи пиће. У буре може да стане истовремено и до 20 особа.

Утицај облика и боје цвета на пчеле

Примећено је да пчеле разликују добро само оне облике са којима се стално сусрећу у природи. Иако при тражењу паше сам облик није пресудан оне се ипак оријентису према облицима разноврсних цветова. Исто тако добро ра-

спознају круг, троугао и четвороугао.

Предњи зид кошнице обично је обојен неком живом бојом: плавом, црвеном, жутом, белом, љубичастом, плавозеленом, пурпурном која служи пчелама као знак распознавања своје „куће“. Биолог Халифман тврди да при летењу оне шаљу кошници ултразвучне таласе и да су они најпресуднији знак за оријентацију пчела.

Ако цвет неке медоносне биљке нема боју коју оне распознају, обично их онда он привлачи својим мирисом који осете и из велике удаљености. У непосредној близини пчела се ипак оријентисе према облику и боји цвета.

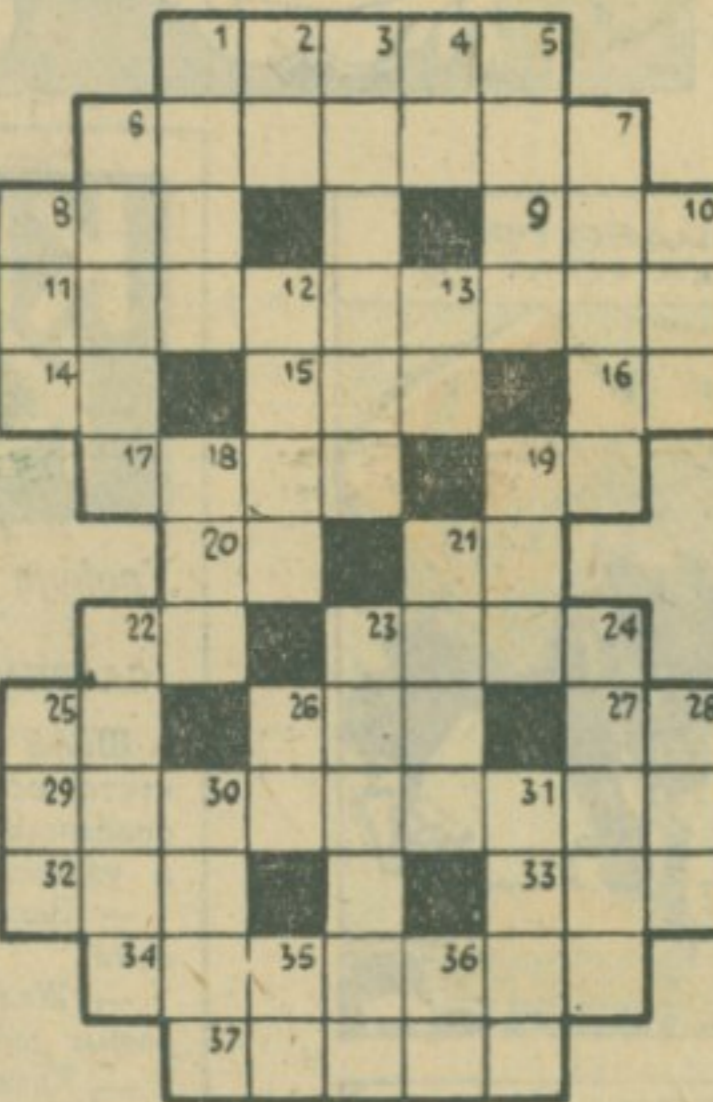
ПОНОСНА...

Најпоноснија жена поморац је Пољациња Данута Кобилинска. Као једини женски капетан трговачке флоте командује она четом од 40 мушкараца. У ове се убрја и њен властити муж који служи на њеном броду као други официр. Данута је стара тек 33 године.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) градска четврт, 6) стари аустријски сребрни новац, 8) право време (лат), 9) део лица, 11) уметност, 14) врста першун, 15) сузав, 16) показна заменица, 17) део молекула, 19) афирмација, 20) првак, 21) ономастојева лавеза, 22) скраћеница за број, 23) приос, 25) заводи крај Ниша, 26) позади, 27) мера за површину, 29) ретка магла, 32) поклоп, 33) главни град једне суседне земље, 34) мореуз између Северног и Балтичког мора, 37) видокруг.

Усправно: 1) штета, дефект, 2) иницијали нашег књижевника („Мртве јавке“), 3) научник који проучава унутрашњу грађу тела, 4) два сугласника, 5) име француског певача шансона Росија, 6) думпа, 7) име македонског књижевника Рашина, 8) врста инсекта, 10) део намештаја, 12) старогрчки бог љубави, 13) хемијски знак за ниобијум, 18) пустиња у Индији, 19) прост број, 21) летопис, 22) место у реци где вода брзо протиче, 23) испад, 24) славни римски историчар (Публије Корнелије), 25) енглески романијер

(„Манастир и огњиште“), 26) иницијали нашег књижевника („Травничка хроника“), 28) оквир, 30) врста инсекта, 31) држава у Азији, 35) лична заменица, 36) француско мушко име.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) кос, 4) Еме, 7) Копернич, 10) ара, 11) оба, 12) да, 13) врт, 15) Уб, 16) Анд, 18) „Кора“, 20) ас, 21) икс, 22) Млава, 25) ало, 27) Ури, 29) Бак, 31) Сан Марино, 34) Трајковић Н(икола), 35) аја, 36) гр, 37) Аден, 39) кључ, 41) вод, 42) жва.

Усправно: 1) Корана, 2) Опа, 3) се, 4) еф, 5) мио, 6) Елбрус, 7) када, 8) Рур, 9) Даба, 13) Висла, 14) ткиво, 17) Дим, 19) ока, 23) Алтај, 24) Врандо, 26) Рангун, 27) устај, 28) Ин, 29) би, 30) Корча, 32) Ман, 33) рак, 38) Ед, 40) Љ(уба) И(вановић).

НАПРАВИ САМ

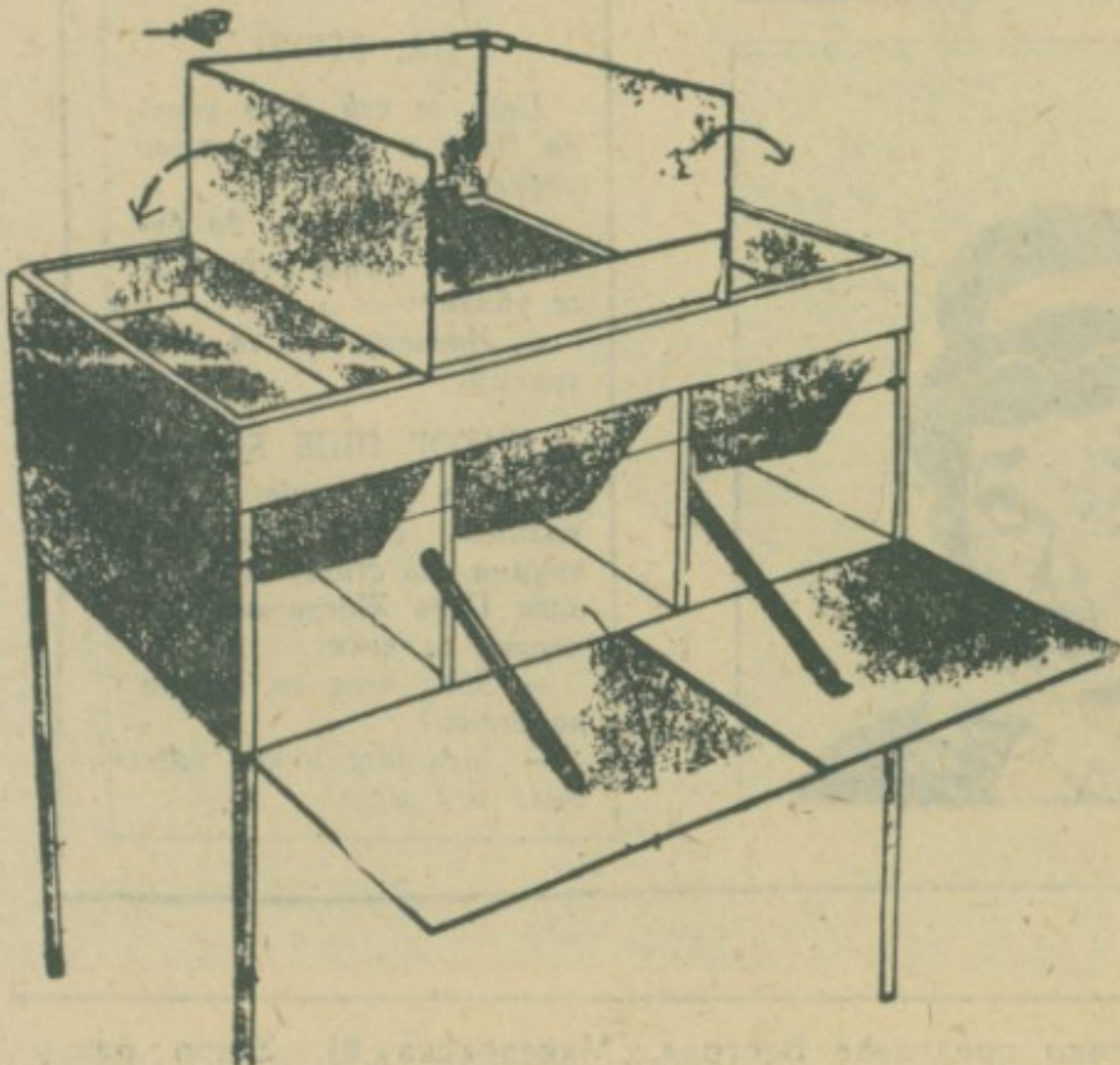
НАПРАВИ САМ

НАПРАВИ САМ

НАПРАВИ САМ

НАПРАВИ САМ

КУХИЊА ЗА КАМПИГ

Када сте полазили на излет сигурно сте имали муке да спакујете све ствари а после сте морали, седећи на земљи, да једете уз досађивање мравца. Зашто не бисте направили једну практичну кухињу за излете у којој можете чак и кувати.

Цела ова минијатурна кухиња направљена је од лимана и металних шипки а неколико шарки ће сигурно наћи у својој кутији за алат.

Прво ће се наравно почети од кутије од лимана: дугачка је 70 сантиметара а широка може бити колико хоћете јер зависи колико ствари носите на викенд. Састављена је из три дела: две преграде са стране за разне конзерве и посуђе а средња је предвиђена за мали решо на бутан гас тако да можете спремити и нешто топло за јело. Једна страна те кутије се отвара и она је причвршћена само двома шаркама.

Ноге на доњем делу кутије су од металних шипки дужине која вам одговара. Ради лакшег ношења целе кухиње треба их направити да се могу скидати. На горњем делу се налази део

где се ставља шерпа и остали прибор потребан за кување. Два дела са стране треба да буду везана шаркама споља јер приликом склапања покривају два

дела са стране. Осталим деловима треба ставити шарке унутра да би могли да се склопе, тако да остане само правоугаона кутија кад се скину и ноге.

Јестиве ли већ чули да...

...један британски доктор тврди да ће научити децу од пет година да читају, у року од три месеца, помоћу речи у боји.

...реч колоратура је настала од латинског колор-боја и италијанског kantofigurato —

певање украшено веома брзим пасажима тако да на један слог долази више нота или фигура.

...приликом свечаног отварања једног пливачког базена у Дордоњи сви градски часници су се обукли у дресове и — запливали.

...прво објављено Шекспирово дело, штампано 1593, био је

кратак еп Венера и Адонис посвећен лорду Саутемпону који му је био заштитник.

...у Москви се оснива лабораторија где ће се усавршити метод за дресуру паса чувара и ловачких паса.

...земља често дрхти у Напуљу. Директор оперсеријорје, професор Бузепе Имбо ми-

сли да ће то бити услед поновног буђења Везува.

...у септембру ће на Бијеналу музику у Венецији бити први пут изведена једна нова опера Бруна Маднера да би се показало како најбољи музичари изводе нову музику.

...научници очекују сваког дана фотографије са планете Венере, које ће бити послат

те преко малог руског сателита лансираног 2. априла ове године.

...у САД су да би потпомогли риболов на обалама, бапили у море старе аутомобиле који треба да створе „подморске куће за рибе“.

...у Француској је 1823. године основано

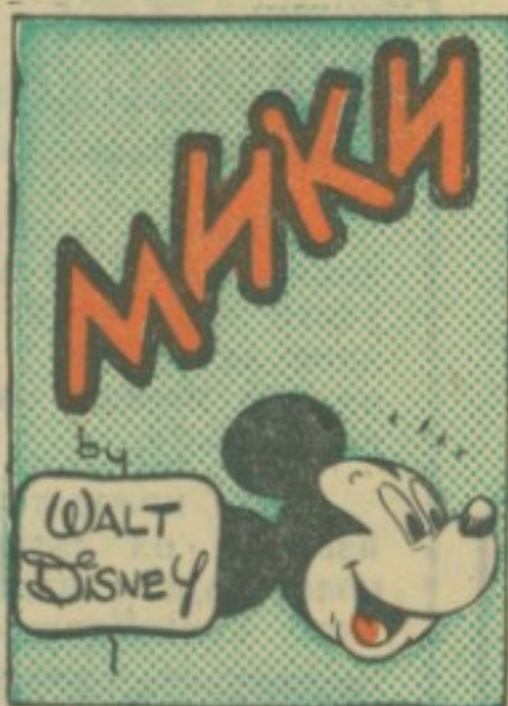

прво друштво за водиче кроз планине.

...астрономи из опсерваторије у Ташкенту по трећи пут су у Јануару фотографисали ерупцију покрај самог центра Сунца.

...у Бугарској је 18. октобра 1899. године образован драмски одсек „Суза и смех“ коме је био директор хрватски глумцац Адам Мандровић.

...да би се растерала магла — један немачки метеоролог препоручује хеликоптере који својом елисом усковитлају ваздух и разгоне маглу.

Ква-Ква!

Уређује Паја Патак

САСВИМ ЗАБОРАВИО

Шиља се повукао на пусто острво. Један бродоломник га је ту нашао и узнемирно питањем:
— Зашто живите ту сами?
— Желео сам да заборавам једну велику тугу.
— Какву?
— Заборавио сам.

НАБИ ГА

— Ујка Паја да ли је нека ствар изгубљена кад се зна где је? — пита Гаја.
— Па, наравно да није.
— Е, онда знај да ти се сат налази на дну мора.

НИЈЕ ОН КРИВ

Раја нао на испиту и јавио то ујка Паји оваквим телеграмом:
„Одушевљена испитна комисија пожелела је да ме види и јесенас“.

ПА, ВЕРУЈИ

Паја се већ дуго удвара Пати и она га најзад уображено пита:
— Ако одбијем да будем твоја жена, хоћеш ли се убити?
— Наравно, ја то увек урадим.

НИКОГ НИЈЕ БИЛО

Шиља учествује у локалним бицикличким тркама. На старту му прилази Пера Ждера и разочарано га пита:
— Због чега си стизао последњи?
— Зато што никог није било иза мене!